

Író: VELCZENBACH ISTVÁN

Írás ideje: 1924.

TART.: CSERÉNTAI HIEDELENYMONDÁS

83 lap

Földrajzi mutató: CSERÉNTA

Székmutató: XXVI,

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁR

ÁTVÉTVÉ AZ EGYSÉGES LTK. 1925-ös TETELÉ ALÓL

CSERENFAI HIEDELEMMONDAK

Valczarbach István

NYITL-ÉVI MŰZEMNYEK

1925

Cserénfai hiedelemmondák

Gyűjtötte: Velczenbach István

Az 1971. évi Helikoni Pályázaton
aranyérmert nyert.

1925

Az itt leírt mondákat mindössze 3 hét alatt gyűjtöttem. Esténként elmentem egy-egy házhoz, és így lassanként összejött a gyűjtemény. Nem volt könnyű az embereket szóra bírni. Voltak, akik hevesen tiltakoztak, hogy ők ilyet nem tudnak, mert nem jöhetnek meg ők semmiféle boszorkányságot. Volt olyan személy, aki magát okos embernek tartotta, és azt állította, hogy ő egyáltalán nem hisz az ilyen babonásokban. De azért szerencsére találtam olyanokat, kik szívesen elmondták a régi hiedelmeket. Sokan még hiszik is az elmondottakat, és rendszerint túlik vannak a legjobb történetek, mert olyan élménnyel mondják el, mintha most történt volna.

Községünk római katolikus vallású. Régen a nép a nagybirtokok uradalmaiba szegődött dolgozni. A Cserehához tartozó Tótfaluban, ahol régen a földbirtokos lakott, még most is megvannak a cseléd-házak. Földművelő nép volt, a táj erdős, hegyes, völgyes ezért itt régen "rapsicok" is gyakran garázdálkodtak. Ezeknek is lejegyeztem egy pár vadászbabonájukat. A földművelő nép sokat volt a mezőn, főleg nyáron, amikor az aratás idejében a mezőn is sokféle természeti túlmennyt láttak, amit nem tudtak megmagyarázni. Egymásnak elmesélték és különböző hiedelmek támadtak belőlük. A falu egy nagy völgyben fekszik, mindössze 84 ház van, ezenkívül az iskola, a bolt, a tanácsház, és a kulturház. A falu nagyon elmaradott volt. A felszabadulás után már magasabb lett az életszint. A felszabadulási évek után nem is emlékeznek, hogy történtek volna ilyen hiedelmek, viszont azelőtt annál több. Az idősebbek még a mai napig is hiszik az elmondottakat. Van aki a nagyszüleitől hallott dolgokat kétkedve fogadja, de még elhiszi. Ez a nagy hit a régi szegénységgel, a túlzott vallásossággal magyarázható. Ma már ez a kulturális elmaradottság a múlté.

Az idő rövidsége miatt nem jutott idő, minden monda lejegyzé-

sóro, mert akinél már egyszer voltam, az még mindig mondott, ha visszamentem másnap. A falu hiedelem készlete jóval több ennél a kis gyűjteménynél. A falunak majdnem minden családjánál voltam, hogy minél teljesebb legyen a gyűjtésem. Ezekon az esteken egy kis epizód tartósan megmaradt az emlékezetemben. Egy öreg házaspárhoz mentem, mert tübben is ajánlották, hogy ők majd tudnak mesélni. Csak az öreg papa volt a házban. Ahogy bementem nagy füst csapott meg. Az öreg bácsika éppen fonta a kosarat. A szobában füst terjengett. Mire elmonata a történetét, már akkorra füst volt, hogy nem lehetett látni a szobában. A füst eredetét némi "nyomozással" kiderítettem. A szomszéd helyiségben füstölték a húst. Az ajtó deszkából volt, és beszivárgott a füst. A papa bírta, de később elkezdett köhögni, amit a magnó megőrzött. Na, gondoltam, ha kibirja ő, talán én is, és biztaltam meséljen. Szerencsére a felesége megjött, és rongoyt rakott arra az ajtóra, amelyken át szivárgott a füst. Mikor kijöttem, majdnem elszédültem. De azért nem bánom, hogy így történt, mert gyarapodott azzal a kis mesével is a gyűjtemény.

Dolgozatom tünájának kiválasztásában, a gyűjtés, a lejegyzés és feldolgozás munkájában dr. Király Lajos tudományos munkatára volt segítségemre. Ő nézte át a mondák nyelvjárási hiteleseségü lejegyzését is. Én még csak I. osztályos gimnáziumi tanuló vagyok, s eddig a néprajzi gyűjtőmunkáról nem is hallottam. Kezdben nem tudtam elképzelni sem, hogy mi lesz a "falujárásom" végeredménye, s-1o babonás történetre gondoltam csak. Aztán át tanulmányoztam Balassa Iván: Karcsai mondák c. könyvét /öt követtem a hiedelemmondák csoportosításában is/ Király Lajos somogyudvarhelyi, Orbán Gézáné felsőmocsoládi gyűjtését, s elhatároztam, hogy én is össze gyűjtök 80-100 mondát. Az adatközölők emlékezete, mesélő kedve mind inkább megélénkült, s végül is összesen 107 monda jött össze.

Közben bekapcsolódtam a kaposvári járási népszene gyűjtési tevékenységbe is, mintegy 40 régi katonadalt sikerült hangszalagra venni. További tervem a gyűjtemény kiegészítése.

Az adatközlőkkel közöltem, hogy milyen téma érdekelt, és így megindítva a beszéd fonálát, nem zavartam őket a mesélésben. Így kaptam összefüggő hiedelemmondákat. A hangszalagról szó szerint lejegyeztem őket. Igyekeztem a nyelvjárás-kutatási szempontokat is figyelembe venni. Így nyelvészeti szempontjából is talán hasznosítható a munkám.

A leírt mondákat magnószalagra vettem, a szalagot a Megyei Könyvtár részére elküldtem. A közölt mondákról tartalmi ismertetést adok a könnyebb tájékozódás végett. A leggazdagabb téma a boszorkány, és a visszajáró halott.

1. Nagy, erős csuka, szakácska van. Megjött egy hágyorokai.

2. A garabonciás árnyék járát meg az égen. Vissza nagy vad kőzet.

3. Egy nagy gödörben kőzet, ott van a kőzet, talán van a kőzet. Azon nagy vitor kőzet.

4. Azon nagy, ott nagy vitor kőzet, posty kőzet az égen. Akasztól kőzet. Rongyos kőzet járát a kőzet.

5. A garabonciás árnyék megjött az égen. Nagy vitor kőzet.

6. Talán megjött a kőzet az égen. Nagy hágyorokai kőzet.

7. Egy vitor kőzet kőzet az égen. Azon nagy a kőzet, hágyor a kőzet kőzet.

8. Nagy hágyor van kőzet. A hágyor kőzet a kőzet. Nagy kőzet kőzet.

9. Csak kőzet kőzet, kőzet a kőzet a kőzet.

10. Egy kőzet kőzet kőzet kőzet kőzet kőzet. Nagy hágyor kőzet.

11. Kőzet kőzet kőzet van. Akasztól kőzet, azon nagy kőzet, nagy vitor kőzet.

Hiedelem-mondák csoportjai, és rövid tartalmuk:

I. TERMÉSZETFELETTI ERŐVEL RENDELKEZŐ EMBEREK:

G a r a b o n c i á s

1. A garabonciásnak könyve van és abból imádkozik. Ha imádkozik belőle, akkor vihar támad. Mellette van a sárkány, és azon repül el.
2. Csunya idő támad. Harangoznak, hogy elriasszák, és a harangszótól a garabonciás megriad.
3. A garabonciás aludttejet kér a faluban. Körülötte egy kígyó van. Megigéri, hogy nagy esőt küld a falura.
4. Nagy, erős ember, szakálla van. Megijeszt egy kígyóereket.
5. A garabonciás sárkánya jelenik meg az égen. Utánna nagy eső támad.
6. Egy nagy gödörben látják, olvassa a könyvét, mellette van a sárkány. Aznap nagy vihar keletkezik.
7. Amerre elmegy, ott nagy vihar támad, pedig felhő se látszik. Aludttejet kér. Rongyos rujában járkal a faluban.
8. A garabonciás kígyója megjelenik az égen. Nagy vihar lesz.
9. Estefelé megjelenik a sárkány az égen. Nagy fényesség támad.
10. Egy táltos ló hátán ül a garabonciás sárkánya. Az nem a földön, hanem a levegőben száll.
11. Nagy kígyó van körülötte. A kígyó fölmege a levegőbe. Nagy eső támad.
12. Csak aludttejet eszik. Felemeli a székot a szájával.
13. Egy lakodalomban aludttejet kér. Nem adnak neki. Nagy vihart támaszt.
14. Két sor foga van. Aludttejet kér, de nem kap, nagy vihar lesz.

Tudományos kanászbojtár

15. A kis kanászbojtárt el akarja hívni egy óriás asszony kocsi-
sának, de nem megy el. Mindig azt az asszonyt látja, aki ké-
sőbb megöli.

Boszorkány

16. Egy fekete kutya képében jelenik meg, majd emberré változik.
17. Kollóstyuk képében, a calbóival jelenik meg. Lefogja a kocsit.
Csak akkor mehet el, mikor elmúlik az éjjél.
18. A boszorkány először diaszó, majd kollós alakban mutatkozik.
19. Egy asszony boszorkány. Túrót tud hányni. Ebből rótest készít.
A családja megleli, ezért elszélednek, megundorodnak.
20. A boszorkány elveszi a tehén hasznát. A javósasszony segít-
ségével megfogják.
21. A rúgós tehenet meggyógyítja úgy, hogy a vásáron már nem is
rug, mikor elvezetik.
22. Egy legény megleli a boszorkányokat. Nagyon megijeszti. Meg
kell fogadnia, hogy nem mondja el, hogy kit látott a boszorká-
nyok között.
22. Egy segédet mindig nyomja a boszorkány. Az orosz alól elve-
szik a tehenet, és nem nyomja többet.
24. Elveszi a tehén hasznát. Bóka képében szopja a tehenet. Meg-
leli, és megszurkálják. Másnap megbetegszik a szomszédass-
zony.
25. Forgószélet támaszt. Kutyából, fekete macskává változik.
26. A temetőbe egy lány éjjélkor imádkozik. Boszorkánynak tartják,
mert megijeszti az arra járókat.

27. Egy boszorkány nyomja a csendűrt. A többi társal nem látják. Nem tud szóhoz jutni, mikor már belép a boszorkány az ajtón.
28. Egy fiatalembernek megjelenik az utcán, óriás képében. Nagyon megljéd, és visszajön, hogy agyonláss, de eltűnik.
29. Fekete macska képében feje a tehenet. Észreveszik, és félig agyonverve kidobják. Másnapra eltűnik. A faluban a boszorkány nagyon megbetegedik.
30. Nagy kutyá képében jár a faluban. Másnap meg már átváltozik tyukká. Sok csibe kísérli.
31. Lucakor nem szabad fonni. Egy asszony nem hiszi el, és a boszorkányok benovotnek az ablakán.
32. A lucaszéken meglátja egy fiatalember, hogy kik a boszorkányok, de azonnal menekülni kell neki, mert széjjeltépnék, ha megvárná a mise végét.
33. Minden éjjel megnyomja egy embert a boszorkány. Fokhagymaszaggal akarják elzavarni, de nem sikerül, de ha keresztbe rakja a lábát, mikor alszik, akkor többet nem nyomja.
34. Ki akarja cserélni a kisbaltát, de nem sikerül. Bekötözik gatyamadzaggal az ajtót, és nem tud kimenni. Így elfogják.
35. Három fiatal legényt is nyomja éjjel a boszorkány. Ugy tudják meg, hogy ki az, hogy elmegy a csaláidhoz, és keresi a gyerekeket.
36. A boszorkány asszony képében kivseréli a csessemőt. Mikor felnőt lesz, akkor is meglátászik rajta, hogy váltott gyerek.
37. Kollóstyúk képében a temetőnél mutatkozik. Elkíséri a vadászt hazáig.

38. Szépasszonyok

38. A juhászt be akarja csapni, de nem tudja, mert hallotta már, mit kell csinálni a szépasszonyokkal. Páratlant kell útni. Így nem tudák szőjjeltépni.

Rontás és gyógyítás

39. Szeneviz készítése a szemmel való rontás ellen. A ráolvasó imádság az, amittől gyógyító hatásúvá válik a víz.
40. Megrontják a mennyasszonyt esküvőkor. Kivesznek a ruhájából egy darabot, és nagyon rosszul lesz.
41. Egy tehenet megrontottak. Fejés közben mindig mohog. A tejet meg kell szűrni a ruhán, és meggyógyul a tehen.
42. Véres tejet ad a tehen. Az öntőasszony megönti, hogy a tehenet megkenegeti szenees vízzel. Másnap megtudják, hogy ki volt az, aki megrontotta.
43. Nem ad tejet a tehen. Aki megrontotta az meg fog ógni, ha egy égő kanalat a fejőke fenekére tesznek.
44. Egy kislány ldgyó képében van, és a vándor juhászok nem merik megmenteni a kislányt, mert azt hiszik, hogy ők is átváltoznak.

Javós

45. Egy fiatal menyecskét megront az anyósa. Elmennék a javóshoz, de először nem fogadják meg a tanácsát, és nem gyógyul meg. Másodszor már betartják, amit kell tenni, és nagy nehezen meggyógyul.
46. Egy fiatalember megbetegedik. Azon orvosok nem tudnak segíteni már rajta. Elmennék inkább a javóshoz. Az segít rajta.

47. Egy fiatalember szintén megbetegedik. Nem tudnak rajta segíteni. Elmentek Polányba a javasasszonyhoz. Vissza üntötte, és látta, hogy hogyan van otthon a beteg, és mire hazaértek meggyógyult.

II. TERMÉSZETFELETTI LÉNYEK

Ö r d ő g

48. Hushagyó kedden nem szabad látkot enni, de a lányok lefekvés előtt ettek. Éjjel bement a szobájukba a hamvasördög, és megijesztette őket.
49. Egy asszony a feketetyúk tojásából mit-mit madarat keltett. Ez a madár mindent megtesz a gazdájának.
Id: 67.

L u d v é r c

50. A kocsi után olyan nyomórudféle fényesség megy. Az asszonyok köröskört vetettek, és eltűnt.
51. Egy bossorkány háza elé, minden éjjélkor bölcsérszerű fény húzódik. Ezek a ludvércok.
52. Nyomórudféle fényesség száll le az udvarba, próbálják elhajtani, de inkább közelebb jön.
53. A vadász rálőtt, de nem ártott neki, ezek után egy vadász se mert rálőni.
54. Az égen is megjelenik, az ég meghasad. Utána nagy eső támad, és az utcán minden fekete macska kint van.

T ű z e s e m b e r

55. Egy fiatalembert kísér egy gyertyás fény, azt a fényt egy kéz tartja. Elkísérte hazáig.
56. Tüzes tyukól és burított kíséri a kocsin utatókat. Imádkoznak, elhagyja őket.
57. Mérnök méri a földet, nagy zörgés hallatszik olyankor
58. Mérnök méri a földet, láncsal, és lámpával jár. Itt is nagy zörgéssel méri a földelket.
59. A tüzesember teljesen tűzből van. A bojlárgyerekeket nem engedte a kúthoz viséni. Tüzes kanóccal zavarták el.

K i s é r t e t , h a z a j á r ó h a l o t t

60. A kísértet macska, és borjú képében jelenik meg. Ráugrik egy emberre, aki nem hitte el, hogy vannak kísértetek.
61. A temetőben leveles egy lány róla az inget, és nem adja vissza, mikor kéri. Mikor kimennek a temetőbe a pappal, akkor örökre eltűnik ez a lány.
62. Kísértet malacodisznó képében. Állandóan kíséri a fiatalembert, amíg haza nem ér. Nem tudja meglátni sehogysem.
63. Egy fiatalembert kerülgött egy madár. Nagyon félt tőle. Mindig csak ment utána. Végül is lesuhintotta, és így hazacért.
64. A temető alatt kiállt az öregek elé egy tyuk, sok csibével. Kergették a csibéket, de nem tudták megfogni egyiket sem, és ez volt a szerencsésük.
65. Fehér kakas képében rászállott egy legény mellére. Megakarták fogni, de sehogyan se sikerült. Azt gondolták, hogy kísértet lehet ez.

66. Fényes farkú malac kísért egy embert. Mikor már ottint, akkor a lovalnak alig tudott parancsolni, mert úgy megindultak.
67. Egy álatlan lóra felült egy szolgagyerek. Jól meggyorgolta. Szójjelakarta tépni a gyereket, de az túljárt az eszén.
68. Állat formájában jelenik meg. Sok ezint, minden eszre esikrázik, lombos farkú. A lába olyan, mint egy calkónak.
69. Egy ember a temetőnél ráfeküdt a sírokra. Mikor hazament, és lefeküdt, akkor keresztül haskodták rajta az éles boronát.
70. Egy fekete ember, fejese van nála, és olyan ereje van, hogy egy erdőt lá tud irtani.
71. A temetőben este 11-óra tájban fekete ürdögök táncolnak.
72. Egy ember vállára ráugrott egy fekete macska, de az olyan nehéz volt, mint egy malomkő. Addig nem is ment le, amíg a kakasok meg nem szólaltak.
73. A temetőkapuban egy fehér kutya állt. Az arra menő legények után ment, és az egyiknek leharapta a sarkát, és ottint.
74. Egy ember ment haza és a hidon egy ceontos ember állt.
75. A sántosai temetőkapuban lállt egy tyúk, csibéikkel. Ha arra ment valaki, akkor rőttak azok a csibék, hogy dobjanak le nekét valamit. Ha ledobták valamit, akkor többet nem rőttak.
76. A temető mellett egy nagy kutya jöfnt meg, később sok csibe lett belőle, majd egy nagy ember. Az az ember kísérté őket, ahogyan ott gyűjtötték a eszénát.
77. A szobába bement egy nagy suhogással egy aszony alak. Körüljárja és kirepül az ablakon.
78. Kísértet álatlan ló alakjában jelenik meg. Nagyon megijedhet tőle.

79. Egy fiatalasszony elé áll egy tyúk, sok csivével. Másnap este 2 fehér kutya követi. Mikor beért az ajtóhoz még mindig ott álltak a kapuban.

80. Egy átlatlan ló elviszi egy asszonynak a kötényét.

81. Meghalt egy öregasszony. Szamárlakjában megjelent egy ember elött. Ráírt, de a golyók visszapatogtak.

82. Fa tyúkólóforma alak megijeszti a béreseket. Neki megy a tűznek, és eloltja.

Id.: 83. monda.

H a z a j á r ó h a l o t t

83. Hazajött egy asszony édesapja, mert a férje rosszul bánt vele.

84. Visszajön egy embernek a felesége, mert megfogadta, hogy nem nőül meg, és nem tartotta be a szavát.

85. Egy árva lány férjhez ment. Az esküvőkor megjelent az anyja.

86. Egy öregasszony halála után visszajön libatollat szedni.

87. Egy kis fiúnak meghal az édesanyja, és hazajár megszoptatni kicsinyét, kimossa ruháját.

88. Egy pap örökös misét vádolt, és halála után is megjelenik a kolostorban.

89. Egy asszony édesanyja a kendőjéért visszajár.

90. Hasonló a 87. mondáéhoz.

91. Egy asszony nénje visszajött, mert nem szolgáltattak érte misét.

92. Visszajön a férje, de nem látja, csak a hangot hallja, hogy bent van a szobában.

Vissajáró halott

93. Egy embernek megjelenik az édesapja, ahogy megy az erdőben. Nagyon megijed, és hazáig fut.
94. Egy hosszú, magas ember meghal, és megjelenik utána egy kapuban. Valamit lthon felejtett.
95. A temetőn ment keresztül egy ember, aztán egy halott megszólalt a sír tetején.

III. KINCSEMÓNDÁK

96. Karácsony éjjel virágszik a pénz. Rá kell dobni valamit, és akkor megmarad.

IV. EGYÉB HIEDELMEK

Átváltozások

97. Egy kutyára ráuhintottak, és beszaladt a rétre, és lóvá változott.
98. Egy lány macska képében átváltozott.

Vadászbabonák

99. Szent este nem szabad elmenni vadászni. Egy rapsicot megfenyegette a nyul, és egy sörös kéz fogott vele kezét.
100. A temetőnél állépte valami a horópartot
101. A vadászt megfenyegeti a nyul.
102. Hasonló a 99-es mondáéhoz.
103. A vadászt halfilű nyul megfenyegeti.
104. Az ördögnek eladta magát egy vadász.

Álhiedelmek

105. Egy macska kísérte este őket, mikor gyűjtötték a szénát.

106. Fogadás.

107. A temetőben két ember megijed egymástól.

108. ...
109. ...
110. ...
111. ...
112. ...
113. ...
114. ...
115. ...
116. ...
117. ...
118. ...
119. ...
120. ...
121. ...
122. ...
123. ...
124. ...
125. ...
126. ...
127. ...
128. ...
129. ...
130. ...

Adatközlőim voltak

- A₁ Velcsenbach Istvánné, Ujvári Margit 44 éves tsz. tag
A₂ Velcsenbach József. 56 éves tsz. tag.
A₃ Velcsenbach Józsefné, Csulleg Jullanna 51 éves htb.
A₄ Kelemen Istvánné, Ferró Anna 72 éves, nyugdíjas
A₅ Kelemen Antalné, Török Mária 45 éves tsz. tag.
A₆ Kelemen Károlyné, Kis Török Mária 44 éves tsz. tag.
A₇ Papp Lajos 68 éves, nyugdíjas
A₈ Herceg Györgyné, Kelemen Jullanna, 63 éves, tsz. tag.
A₉ özv. Török Károlyné, Juhász Mária, 62 éves, tsz. tag.
A₁₀ özv. Nagy Jánosné, Kelemen Erzsébet 82 éves, nyugdíjas
A₁₁ özv. Fehér Antalné, Papp Mária, 82 éves, nyugdíjas
A₁₂ Kis Vajda György 69 éves nyugdíjas
A₁₃ Nagy Ernőné Kelemen Anna 43 éves
A₁₄ özv. Nagy Istvánné Kovács Margit 66 éves, nyugdíjas
A₁₅ László Lajos 59 éves nyugdíjas
A₁₆ Papp János 44 éves munkás
A₁₇ özv. László Józsefné, Andelik Anna, 54 éves, tsz. tag.
A₁₈ özv. Grósz Józsefné, Velcsenbach Teréz 66 éves htb.
A₁₉ Györmárton Ferenc 67 éves tsz. tag.
A₂₀ Györmárton Ferencné, Papp Mária 62 éves tsz. tag.

- ^21 Kovács Györgyné, Révész Anna, 64 éves nyugdíjas**
- ^22 Török Jánosné, Berkes Irén 46 éves tes. tag.**
- ^23 Fehér Gyuláné, Grósz Katalin 36 éves tes. tag.**
- ^24 Papp Lajosné, Kelemen Mária 65 éves nyugdíjas**
- ^25 Nagy Józsefné, Hozler Mária, 52 éves, tes. tag.**
- ^26 Török Hendrikné, Szarka Irén, 28 éves htb.**
- ^27 Kovács Tamásné, Révész Anna, 82 éves nyugdíjas**
- ^28 Kovács Tamás 75 éves cipész mester**

1. Gyerükkoromban hallottam, hogy egy ember emént az erdőbe gombát szödögetni, és ahogyan szödögette a gombát, odaért egy gödör szakadókhól, és az egyik oldalra, ahogy átnéz a másó oldalra, ott látott egy sárkányt, és egy embört. Az ember előtt vót a sárkány, az ember kozibe mög egy nagy imakönyv, és abba imádkozott, és abba nappa estefelé akkora eső lött, hogy a falut majdnöm elvitte a víz. E lühetött a garabanciás.

2. A cserénfal högyekbe dógoztak, az urodalomé vót, mit tudom én kié vót má a szülő. Aztán nagyon csunya üdö gyütt. Aztán hogyan menekütek, hogy nagyon csunya üdö gyün, hogy valahun száraz hõre münnyenek, egy öregembörrõ találkoztak, má ugy a fõlhõlejbe, mint ahogy szoktak, ha nagyon csunya üdö gyün. Aztán az öreg ember is aszonta, hogy. - Lõnne itt csunya üdö, a Szalacekán, csak az a kutya nõ ugatna! Hát a harangot gondúta, de nõm tudta, hogy mire mondja, hogy az a kutya nõ ugatna.

3. Az édesanyámtu hallottam, de hát nem hitte ő senkisé, hogy mi van, vagy mi ez. Csak annyit mondtak, hogy amikor a garabancias a faluba járt, öregembör vót, de hogy mi vót, senkisé tudta megmondani, csak azt tudják, hogy itt is kért, ott is lát. Ugy, hogy ahogy összeszámuták, hát 3 fazék aludtejet ivott meg. A többi mi vót, azt nem tudják, és az Ander Jóska bácsinak az édesapja, valamikor a Mihálfarkán dőgöszött. És onnan azt mondják úgy gyült haza, hogy hát szóval annak écsuram viz vót a ruhája. És aszonta neki az öregembör, hogy csak iparkodjon haza, de akkora kigyó vót ott körülötte, ott vót kutyorodva, vagyis gömbölyödve, és aszonta, de iparkodjon haza, mer akkora esső lösz, hogy összehord mindönt. Hát aszongyák nem akarták ehinni, mer még fülhő se vót. De ez biztos, hogy így vót, mer amikor az emondta, hogy mi történt vele, hogy mér ujan mögjedt, hát akkora esső lött, hogy a Bodó Lajos bátyádat nem tudták évinni köröszteni.

^22

4. Édesapámtu hallottam. Tesféréim évót a kocsmába, és gyült haza, hazafelé 10 óra tájon vót az idő. És osztán találkozott egy nagy embörrel, de akkora vót, hogy a feje érte a szödörfának az ágait, a levelek alatt. Mind ahogyan köszönt neki,

és nem fogadta el a köszönést, de ő csak begyűlt a testvéröm a szobába, és osztánnék alighogy levetkőzött akkor a kisebbik gyerek am mög hát aludt az ágyba. Mindahogyan alszik, osztánnék fölsikoltotta magát, hogy ott a garabancias. Aztán minggyá lámpát gyujtottak, hát osztánnék nem láttak semmit se, mondták neki, hogy csak aluggya, de nem aluszok aszongya, mer nyujti felém a kezit. Aszongya, hogy - kezot akar velem fogni. Akkor osztánnék minggyá csak mögen lámpát gyujtottak, akkor osztán eltint, azután hát nem láttak semmit se. Akkor a testvéröm mondja, hogy hát ő is találkozott vele, de aszongya ünéki nem szót semmit, aszongya, csak elmönt az embör. Aszongya nagy szakálla vót. Akkor aztán ő is mög rémüt tüle, hogy hát hogy mit látott. Hogy hát nem vót jóembör.

A₂₁

5. Az én mamámék elmöntek kapáni. Májusba kapáták a kukoricát. És mindahogyan kapáják a kukoricát, sok népek vótak, azé többen vótak abba a lapba. Osztán mikor, hogy eggy észrevöszi gyün egy kis fölhő, aszongya. Nem mönyünk el haza, mer majd nagy esső lössz? A másik aszongya: - Nem lössz ebbü nagy esső, mer nincs man nagy fölhő. Akkor aszongya többen nézik, hogy mijen fölhő gyün, hát látták, hogy eggy nagy sárkán

sárkánkgyó tekerög a fölhöbe. Akkor osztán mondták, hogy csak, mönnyenek haza, siessenek, mer most akkora nagy eső gyün, hogy elvisz innen mindönt. Hát az ön öreganyám, azok elmöntek haza, ägypáran mögfogadták, de vót amellikök, a hid alá menekütek, hogy majd hát gyün az eső, nem áznak mög. Na hát a hid alu is ki köllött meneküni, mer akkora nagy jéesső gyütt, hogy aszongya mindönt elvitt.

A₂₁

6. Hát eccör vót minálunk egy embör. Emönt gombázni. Hát csak szötte a gombát - szödögette, keresgette. Eccörcsak odaért egy nagy gödörhő, hát ott belenézött abba a nagy gödörbe, hát osztán látja ám, hogy ott van egy embör, fehér kabát vót rajta, egy nagy könyv vót előtte. Osztán csak nézögette a könyvet, óvasgatott belüle. Hát eccör csak közelödött hozzá egy nagy sárkány, mindig közelebb, mindig közelebb. Osztán nyakába dobott egy kantárt, főkantárúta, fölugrott a hátára, osztán csak vitte. Hogy hōvá vitte el, azt sēnkisē tudja mögmondani. Ez vót a garabanciás, hát ljen vót.

A₈

7. Szokott gyünni régönte a garabanciás. Hát osztán amere az emönt, ott biztos, hogy zápor lött. Itt is kért aludtejet, de nem

adtam neki én, még sokan mások. Aztán aznap akkora eső is
lett, hogy majdnem emosta a falut, pedig még félhő se volt.
Ujan rongyos ruhába állított ide, hogy akkor nem gondútam,
hogy ez a garabancias, aztán mégis az volt. Hát ai lehetett,
mer mondták, hogy sárkánon mőnt el a levögőbe.

12. Mikor a Terebnyán kapátok, az még kőbőven...^{A20}
Ujan rongyos ruhába állított ide, hogy akkor nem gondútam,
hogy ez a garabancias, aztán mégis az volt. Hát ai lehetett,
mer mondták, hogy sárkánon mőnt el a levögőbe.

Mik

8. Mikor olyan kielány voltam, a mamám szokta mesélni, hogy éjár-
tak aratni sántos puszta. Oszl égyesör nagy nagy nagyon nagy
félhő koroküdütt. Aszonta neki egy néni - Édös györököm ne
mönjetük (ám e mer nagyon nagy eső lösz. Hát azé csak
emöntek, osztán ahogyan kértek, hát öccercsak látják ám, hogy
valami kigyóféle mőnt a levögőbe. Alig hogy az emönt, aztán biz-
tos, hogy a sárkán lehetett, akkor akkora eső volt, hogy össze-
horlott az égvilágon mindön félét.

13. Mikor a Terebnyán kapátok, az még kőbőven...^{A13}
Ujan rongyos ruhába állított ide, hogy akkor nem gondútam,
hogy ez a garabancias, aztán mégis az volt. Hát ai lehetett,
mer mondták, hogy sárkánon mőnt el a levögőbe.

9. Az Istállóna éjjeli űr voltam, na aztán Szentbalásé felü láttam
gyülni, este volt, az ajtóba pipátam. Láttam valami sárkányhó
hasonlót, úgy hiszöm az is volt. Az ujan gyorsan mőnt, hogy
égy pillanat alatt ékerüte a holdat. Ujan nagyon fényös volt,
és farkaféle is volt, neki, az eleje nagy volt, mint egy 4-5 akós

hordó, karitája vót neki olú, három csak vót benn.

^A₁₉

10. Egyszer a Teresztvába kapátunk, ez még kislánkoromba vót. Ujan részesezató micsodát, osztán én ott elaludtam. Mikor föl-
ébredtem, akkor mondja a néném - Jaj Nani csak láttad vóna mi mönt őrel Lóhátón, de az nem is a földön mönt, hanem a le-
vegőbe. Hát mi vót mi se assongya egy kácsoló vót, mer mikor
áraérték a Bérésényóci-tető felé, akkor látják, hogy nem a földön mögy, hanem föfelé mögy a levegőbe, hát egy sárkán ül a hátán. E lehetött a garabanclás.

^A₄

11. Kutyalvűgybe arattunk. Tesfőrüm a Gyura ott vót, osztán az látta, én nem láttam én csak ugy tudom mástu. Osztán akkor egyszer csak hát látta azt a nagy kőgyót. Egyszer osztáncsak fömönt a levegőbe, ott is nagy eső gyütt ám. Akkó hát ennyit tudok őri is.

^A₁₀

12. Biró Gyurlekná vót egy garabanciás. Aztán hát ügyebet nöm övött, mint aluttejet. Az fű vötte a széköt a szájába, aztán föl-emöte a szűszéköt. Hát öri is csak ennyit tudok mondani.

13. Járt a faluba egy öreg bácsi rongyos ruhába. Itt a szomszédba vót lakodalom, aztán ott aluttejet kért. De a gazdaasszony azt mondta néki, hogyhát - Mönny a fonóbe én már nem vacakulok veled, nöm érök rá én evvel foglalkozni!

- Mögájjon, mögájjon - assongya a bácsika, maj ha mönnek a mönyasszonyé, ujan jeges esöt küldök, hogy nöm tudják kivezetni a mönyasszonyt. Hát így is lött. Mikor elmöntek a mönyasszonyé, hát bizony nöm tudták kivezetni, mor ujan jeges esöt küldött. Akkor mondta mög, hogy ü a garabanciás. Ez így vót, mor hát a szomszédba történt.

15. Má régen az édesanyám meséte még, hogy mikor még ü is kicsei vót, ü is ugy hallotta, ljen tanyafélén lakott egy család vót nekik egy 8-10 éves fiuk, és az vót a kanászbojtár, több disznójuk vót nekik. De közbe ahogyan őrizte a disznókat, hát mөн-

ték a többi gyerekek is hozzá, és ott játszottak. És egy alkalommal mondja a gyerekeknek, hogy nézzétek csak van egy ház, s azon rajta van egy gófafészek, és mekkora nagy gója van rajta. De a többi gyereket nem láttak semmit, s közbe ahogy ez figyel, asszonyát Nézzétek, most meg egy falu van, van egy nagyon nagy asszony, de akkora, hogy a házakat állépi. Egy szőnye van, de az akkora, mint egy kocsikerék. És mindig hívta ezt a kanász kislányokat, hogy menjen el űneli kocsisának. De hát ez persze nem ment el mer lét kőle. És ugy csínyát, hogy nem bántotta nem verte meg, hanem mindig fölémote, és visszadobta a gyereket a földre, és xevve büntette, hogy már nem megy e kocsisának. Ezek a többi pajtásai annyit láttak, hogy fölémekedett a levegőbe ez a gyerek, de az asszonyt nem látták. És ez megtörtént kétszer-háromszor is egymás után, hogy látta a falut, ezt az asszonyt hogyan megy felője, és mindig kérdezte, hogy jössz-e kocsisomnak. De hát ű mindig azt mondta, hogy nem. És a többi gyerekeket is külte, hogy menjetek haza, ne legyetek itton, mer ha ti itt vagytok nem mer idegytinni annyira, vagy pedig ha idegyün, akkor nagyobb bosszút áll rajtam, jobban bánt. De hát a gyerekek nem akartak elmenni, mer hát nem hitték űneli. Annyit láttak, hogy fölémekedett meg leesett a gyerek a földre. Állítólag ez egy szellemféle valami, vagy nem is tudom miféle volt, és annyira lét a gyerek, hogy utóbb má nem hajtotta ki a disznókat, szinte belebotogedett, és a szillet is létették, nem merték seivése elongedni. És egyszer ementek a szillet a

vásárba. A gyerek otthon maradt, bezárták a szobába, és akkor is megjelent neki ez az asszony, és hát hívta újra menjen kocsisának. Nem ment el, és állítólag azt mondják, hogy a ruhájába kihusta oda az ajtóhoz a gyereket, és ott hogy kicsinyát neki, hogyan, mikor a szülei hazamentek a vásárbu, hát ottaláták a kisgyereket hava.

14. A garabancsának két sor foga van alu, föllü. Osztán, kért mondom aludtjejet, de nem kapott. Osztán akkor akkora eső lött utánna, hogy maj a vizözön vitte el a falut.

16. Amikor mönt ki a kiskonyhába egy nagy fekete kutya futott el előtte. Hát a hágsón amikor köröszti futott, akkor egy nagy ember alak lött belüle. Hát, hogy osztánnék mi lött azután, többet nem tudok. Beszorkán vót.

17. Ez ugy kezdőköt, így hajnaba az öreg agyonlúte magát, Paff
nevi. Aztán hát akkor elköltött mönni le Sásdra, Sásdon az-
tán a csöndöröké, a csöndöröket fölhoztam fiákkal, onnan uj-
bu mögen le költött mönni, akkor mög a fia orvoss vót, akkor
mög azé möntem le. Hát osztán így este vót az, más 11 óra táj-
ba, mer akkor nem gyütt mög a fia avval a vonattal, hanem a
11-essel. Akkor mönt Pécanek. Akkor lémögyök, mint beérök a
gyenel faluba, ott előttem egy tyuk, de sok calbévé. De hogy
osztán ez kiije vót, vagy miije vót, ezt nem tudom. Na emön-
tünk le Sásdra. Fölút az orvos. Mikor gyüttünk az orvossá,
ugyanazon a helyön vót mögen. Hát csak gyüttünk, csak gyüttünk
az orvossal, ugy öröstem, hogy nehezödik a kocsi, szóval a
fiáker nehezödött. Mikor kiértünk a határba, akkor valaki mint-
hogyha azt mondta vóna, hogy: - Köszönhető az élő istenök-
nek, hogy elmúlt az üdö.

^12

18. Az apósommal történt mög. Gyütt Hajmásru, mer ott vót a tesfér-
gye. És hát ahogyan még nem vót kövesut, ahogy az uton gyütt
hazafelé, éjjel, disznóülés vót. Éjjé mikor gyütt hazafelé, azt vót-
te észre, hogy egy fekete disznó együn előtte. De nem gondút
rá, hogy ojan dógok azok, hogy féjjen tüle, csak azon isét, hogy

majd ű ehajlja. Mindig sletűt utánna, amikor mögát, akkor az is mögát, egészen együtt idáig, amind az iskola van. Assongya utóbb má fétűt tulle, mer mire hazaért, assongya ahogyan elakar- ta érní, az mindig messzebb műnt, ha mögát az is mögát, ha futott utánna, hogy mögűsse, utóbb egy fadarabot keresűt, akkor az a az a disznó is futra kapott. Idáig mindig együtt velle. Amikor ideért, hogy beér a faluba velle, ide a haranglábhó, akkor mög egy banda csibe lűt belille, fekete tikkal. Ennyi lűt a disznóbu. Hogyóhogy mi vót, hát nēm tudom.

^22

19. Hát szintén nēm vótak mögűlűgűcűvo, hogy mennyi tejet annak a tehenek. Aztán az öregasszony vót a gyanus a családnak, hogy mér sűt az öregasszony rőteset. Aztán eműntek a műcűre, az öregasszony abba napba is rőteset sűtűt. Akkor azon gyanakod- tek a fiatalok, hogy hunnan van rőtes, túrórőtes mindig, mikor még tehenük se vót. A fiatalasszony hazaműnt valaminek, má csak abba gyanuba is, hogy hunnan sűdűl a túró. Aztán ami- kor a fiatalasszony visszaműnt, hát akkor vűtte észre, hogy odahajul az abrosz fűlé, ahogyan ő van a rőtes nyűjtva, oda ökűlűdűk a rőtes fűlé, és oda, ott a túró, ahogyan a száján ki- fűrt odaöklűdűtűt a tészára. Akkor a fiatalasszony eműnt, az urának mögmondta, és hát annyira mögűndorodtak tulle, hogy az egész család észűledt.

^22

20. Ugy történt, hogy hun vót, hun nöm vót tejük. Aztán ahogyan hát észrevették, hogy nincs, akkor emöntek a javóasszonyhó. Hát aztán mikor emöntek hozzá azt mondta nekik, hogy az az egyönt, aida ebbe ludas, hogy nincs nekik tejük, aztal úgy tudják mögtogni, hogy sározzák be a kemőnce ajtót, és amikor mönnek hozzáik, hogy adjanak valamit újant ami mögnyitja a vagy kulcsot, vagy fűdöt, amivel valamit löhet kinyitani. Akkor mögtudják, hogy hová mönnek el a tejek, vagy hun van a tej a tehennél. Hát osztán ez mög is történt, beszározták, hát ki vót más, mint egy öreg szomszédasszony vót, nagyon mögbe-
 tegődött, fulladozott. Aztán ahogy fulladozott, mönt be a lánya, hozzá hogy szomszédhó vissza esőkhó, akiknek hát bajba vótak a teheneik, kérni tejet. Nöm adtak, mer aszonták, hogy nöm adjanak nekik semmit se, hát nöm is adtak. Amöntek a szomszédba, hát látták, hogy az öreg Mártinóni az fulladozik az ágyba, és így aztán jó löhoradták, löpirongaták. Így hát löbbet nöm is löttek a teheneiknek semmi bajjuk se.

A₂₃

21. Hát bizon ezalött 20 évvel történt, hogy akkor mikor a magam gazdája löttöm, hát emöntem Gálosra egy tehéné, tehenet vönni. Emögyök mögnözöm, hát láccik, jó fejös tehén, de neköm gyanus vót mer, rugott. Ott hattam, egyilttem én haza, mondtam

az asszonyoknak, hogy van ott egy jó fejű tehén, de úgy vő-
 szöm észre, hogy az rugós. Asszonyai: Ne törődj vele, csak
 egyen sok tejet. Hát jóvan, emüntem a szűszéd embürt öhitam
 velem. Emügyint, hát még is vőszöm én a tehénét. Hasavosotüm,
 hát mögvót 2 óvig. Na hát eszn túl kőno anní. Eső vásárma éve-
 zetüm, hát sőtánok nem köllött, mer rugott. Ugy mög rugott egy
 embürt asszonyai: Visszüm a gyelit hazai Mer én csak asszoniam
 hogy es szüld. Hát panaszokod litten többnok, hogyan vagyok
 ovvel a tehénnel. Asszonya egy üdős, szakállas no asszonya
 majd én mondot neküd vajont, hogy e tudod te anní a tehénét.
 Hát mi az a orvosága? Asszonyai: - Háromszor kerüd mög ve-
 le a bocskást, amivel oltun a disznót ütölük, az a tehén nem
 fog többet rugni. No jóvan gyilt a vásár e is vezettem. Mögke-
 rültem vele háromszor a bocskást, vesztüm én próbágotom én
 az uton is hogy hát uristen rug-e, hát nem rugott. Odamügyük
 a vásárra, ott is próbágotják, hát sőtánok se rug. Hát adjon
 litten szörünesöt annak bossorkánnak, mögsabadútam a tehénnel.

22. Fűredön történt, legényük mondogatták, hogy van bossorkány.
 Egy asszonka, li bizon nem hiszi, hogy van bossorkány. Asszon-
 ták neki, hogy minny el karácsony előtt éjjel a kőrészthő, ocs-
 tán onnan möglátod, hogy van bossorkány. Nem mezei vót a

hármaskörűst hozták, emönt oda, éjfélkor, hát csak várt a
gyerek várt, hogy majd valaki majd gyűn, hát osztán öccör so-
rakoztak ám. Gyűttek ottan szép lányok is, embüök is, asszo-
nyok is. Ugy hogy még szép lányok is vótak közte. Egy öreg
bácsi tanította őket. N o de má ərə annyirán mögjedt, mer
assonták neki, ha olmeröd mondani, hogy kik vagyunk, akkor
összetépünk. Elindút hazafelé, de nöm tudott hazamönni. Valami
nagy nehezen átváncorgott az utcán, abba a sorba ahun laktak.
Eleredt az óra vére. Kapukat számláta, hát így talát haza.

A₉

23. Egy mestörné dógozott két segéd. Az ęgyik segédöt állandóan
mindig nyomta valami, ugyhogy sárgaságba esött. Az ęgyik se-
gédnek gyenus vót, hogy mér nyög ez egész ęjje. Na aztán rá-
gyűtt ərə, hogy a teknő kinn vót a csurgásba, aztán fogta ős-
szetörte. És többet nöm nyomta a bossorkán, mer a lühetött, ęs
nöm nyözörgött többet ęjje.

A₁₉

24. Nagymamámú hallottam még abba az időbe, mikor ęn még kis-
lány vótam, hogy vót ęgy asszony akit bossorkánnak tartottak,
hogy az biztos hogy bossorkán. Mer a tehénük sohasē adott
tejet, mer mindig ujan kevés tejet adott assonták, hogy kiszopta
a bossorkán. ęgyesör aztán mögleték, mikor mönnek az istál-

lóba, hát egy nagy varangyos béka az ottan rajt lógott a tőhönön,
asztán ott szopta. Akkor az ember fogta a vassvellát, beleszurta
békába, aztán kialakasztotta a mögyére, oda lészurta hát a béka
ott döglődött. Aztán mánap hallották ám, hogy hát szomszéd-
aszony ujan nagyon beteg, hogyhát se mögháni nem tudott, de
se mögyógyúni nem tudott. Akkor utóvégin kimondta, hogyhát ad-
dig nem is tud mögyógyúni amig a békát ki nem eresztik a velt-
lábu. Elengedték a békát, azután aztán mögyógyut a szomszéd-
aszony.

A₆

25. Hát mögencsak 22-23 tájba itatona vótam Kaposudvaron a hon-
véd kaszárnyába. Hát vót egy szeretőm Zselicszentpálon, hát
ki-ki szoktam este mönni, de kicsit mögkóratem. Éfél után möntem
haza, be a kaszárnyába. Hát mikor odaérok a Kaposvár és Szent-
pál között van egy csigás kut, ujan forgószél támadt, hogy leka-
nyarított a kivecut mellé. Micsinájak mögijedtem, hát itt boszorká-
nok vannak, mer csak azok szoktak forgószélet támasztani. Hát
én összenóratem mindönt. Eresszoldi én befelű, hát arrább egy
kutya gyűlt velem szömbé. Mikor közelebb értem hát fekete macs-
ka lött belüle, de ötült. Hát én ugy gondolom ez lehetött az a
boszorkány.

A₇

26. Valamikor fiatalkoromban, 22-23-mas évek táján, honvéd kaszárnyába szolgáltam, mint katona. Hát adtak szabadságot azé, hogy gyűjjek haza karácsonyra. Hát ő is gyűjtünk mink karácsonyra, a kolegámmal, de végin nászom lött. Hát itthon tőstük a karácsonyt, de karácsony este visszaköllött vinni, hogy a katonáknak is lögyön láik. Hát mögyünk mink Cserónlátu Sántoson körösztü a kövesuton, hát a temetőné mögjedtünk. Hát ott beszót valami, ldgyütt a temető kapun, akko bemönt a klesut mellé, összekorestük és nem talátuk. Hát addig nézelődünk, am amig mögnöm láttuk, hogy ott egy lány van, akkaszongyák, hogy bossorkán vót, mer éfőlkor mindig a temetőbe mászkát. Hát mind futóra összaladtunk.

27. Többen vótak csöndörök egy őrszobában. És mindig azt mondja az ögyyk, hogy - Ném látjátok, hogy éngöm mindig mögyom a bossorkány. Begyin egy szép aszony, piros bécsi kendővő van bekötve a feje. Mondják a többiek, hogy - Ném látjuk. Aszongyák hát mért nem szóta. Aszongya mikor beér az ajtón nem tudok szóhá gyutni, én má beszérik nem tudok.

28. Hát bizony valamikor vótak boszorkányok. Vót egy fiatal ember, am mindig ő járt a kocsmába. Éjjē 11 órakó szokott hazamönni, aztán egy boszorkányos asszony háza előtt gyűtt el, asszonyák, hogy boszorkány vót. Aztán ott a tűzfal alatt a boszorkányos asszony kapirgáta, kapirgáta a falat, aztán ez odaköszönt néki a fiatalember. Azt mondja hogyhát na megájj, megájj, nem jársz te többet ilyen későn haza, majd őbá-nok én veled. Hát gyün ezön föl, a villany alatt nagy-nagy tócsa vót, aztán abba mög egy békafej vót. Mikor odaért, a mindig nyitit, mindig nyitit, utóbb akkor vót mint az a fiatal ember, a nagy békafej. Akkor észaladt vasvellaó, hogy majd a velláva agyonitli, visszamönt, de má nem vót ott. Akkor ökáromkodta magát, hogy asszonya: -"A hétszencségit" ~~és~~ ez aztán valami vót, de hogy mi lehetött, akármi vót, de ~~m~~ mögijedtem tüle.

29. Egy fiatalember meséte, hogy mikor ű még fiatal vót, máskor a fiatalok az istállóba szoktak alunni. Aztán ű is nagyon későn mönt má haza, aztán mikor léfeküdt, hajja ám, hogy miha valaki fejnó a tohonot, csurog a tej. Akkor kigyújtya a lámpát, hát nem látott sөmmi mást, mind csak egy macskát. Akkor fogta a vellát, azt a macskát hát agyonitötte, megszurkálta. Fogta aztán kivitte, kidobta egy kertre. Hát másnap rög -

gel, mikor fölkel, hát nézi azt a macskát, hát nincs ott az a macska. Aztán hallotta ám, hogy vannak így létőznek boszorkányok, és egy asszonyt szokták is mondani, hogy boszorkány. Hát hallja ám, hogy nem tud fölkeni az az asszony, és hogy agyon van szurkúva. Közbe nézte a kertön azt a macskát, hát a macska nincs ott a kertön. Hát aszonták, hogy az az asszony vót a boszorkány, és átváltozott macska képibe, és hát nem hát mög, hanem azok a sebők mögiccóitak rajta.

A₂₃

30. Mikor én már kislán vótam, az édesapámtu hallottam. Évádúták a az éjjeliőrséget, négyen vótak férfi tesférök. Hát osztán kinn vótak a falu döröka felé, vót ott egy nagy fahid. Aztán hajják ám, hogy robog a fahid. Abba az időbe a csöndérok nagyon ellenőristék az éjjeliőröket, hogy nehogy valami lopás történődjék a faluba. Hát aszongya az édesapám tesférgye, Jóska novli vót. Te Jancsint, hallod robog a fahid, gyünnnek a csöndérok, nehogy elalugyál. Hát nem csöndérok vótak, mikor odaért, egy nagy kutya vót. Hát utánna möntek a kutya után, akkora vót, hogy kissebbezürü ház, vót ott, elérte a zauppos ház üesztörgyóit. Hát ötint. Hazagyüttek mivē négyen vótak tesférök,

mondják ám itthon - Jaj édesanyám, milyen nagy kutyát láttunk
- assongya. A Török Paliék házikná. Hát akkor fölébred a
másik két tosfér öre assongya - Gyere Gyuránk, emögyünk
mink is mögnézzük aszt a nagy kutyát! Hát visszamöntek, de
má éfélután vót, nöm láttak semmit. Másnap ujra mögen az a má-
másik két tosfér mönt, hogy ők is hát mögnézik aszt a kutyát.
Hát ott ünök, éfélután akkor gyütt ögy kotylós, kilenc fekete
csibévo, de a tik is ijen fekete vót. Hát ékeszték őket kerget-
ni. Ékergotték a másik szomszéd udvarába. Ott is vót ögy öreg-
asszony, kigyün assongya - Mit hajsútok gyerökök? Asson-
gyák neki: - Hát Barinóni itt vót ögy kotylós 9 fekete csibé-
vo. Assongya nekik az az öregasszony. Jaj gyerökök né haj-
szújátok, a rosszab ötte vóna mög, itt mindig járnak ám ijenök!
Bossorkányok löhettek azok.

A₂₄

31. Lucajkor mondták, hogy nöm szabad fenni, De hát azé csak
nöm hittok. Asztán ögy fiatalasszony hát csak fonyt. Akkor csak
csak aszt vötte észre, hogy az ablakon benevettek - Hihih!
És mind azelőtt napokba fonta az orsókat tele fonyta, azo-
kat a szökrény alu mind elindútak, elébe gurútak. Akkor mög-
ijedt, akkor abbahagyta a fonyást.

A₂₃

32. Egy fiatalbör nem hitte el, hogy létöznök boszorkányok. Asztán mondták neki, hogy lucáta karácsonyig köll egy kiaszéköt csinyáni, mindön nap egy darabot belüle. Asztán mikor kezdődik az éféli mise hát aszt e kö vinni, és ara rá köll áni. Asztán mög is lötte oszt a fiatalbör, oimönt az éféli misére, ráát a kiaszékre, és két fiatalbört azé odaállított maga mellé, mer azé má mikor az éféli misének kezdött vége lönni, kezdte látni, hogy igaz hogy vannak boszorkányok. Nem is tudta bevárni a misének a végét, akkor má el is indút, mer aszmondták neki, hogy nem szabad bevárni az éfélimisének a végét, mer utolérük a boszorkányok, és széttépük. Egéesezen nem várták mög a végét, és akkor elfutot, de má az uton utonórték a boszorkányok, és aszmondták, hogy akkor mákot hinccsön uzsd eléük, mög azok aszt szödik addig nem tudják mögfogni.

A₂₃

33. Mi löhet ez, boszorkány-e, mi-ö, csak nyom, csak nyom. Hát öreganyám am má ujan régi öregasszony vót, aszontat - Té flam! Foggyunk egy foghajmát, asztán avval mögdörgüjük a té ~~ex~~ melledot, asztán, mög asztán belelögyük a vánkösodnak a csu- csába, ha még öccör az a boszorkány odamögy, akkor mög-

szagúja, akkor biztos, hogy nem megy oda. Na utána mégec-
cör megjelönt a boszorkány. Akkor még öreganyám asszonta,
hogy: - Édes fiám! Tőled körösbe a lábadat, akkor többet nem
jelönik még a boszorkány. Hát nem is jelönt még többet sőmml-
kő.

A₂₅

34. Édesapámtu hallottam, hogy mikor ő még idagyerők vát, az
őcsit idakarták cseréni a Gyurikát. Mikor hát mamám nagyon
őcsintotta magát, hogy - Kelj föl Pista, mer itt van valaki, ki
akarják vinni a bölcsőből. Asszán gyorsan kirántotta a gatyá-
madzagját, a gatyájábu, és akkor lekötötte a kálincset. Mőgyúj-
totta a lámpát, és nem talát sőmml mást az ágy alatt, mind őgy
hosszuszál szalmaszárt. A szalmaszálat kidőpörte az ágy alu
akkor olkötötte a baltát, és assz apróra ősszevagdosta, hogy megá
mőgájj ronda boszorkány, mozet kibánok veled. Másnap nagy
őürgő-forgás vát az Őrseonéninó. Hát a papa, ődesapámnak
az apja hát őmőni mőgnézni. Hát nem mőhetőt be, mer fűstök
nold a gyógyfűt, hogy gyógyujjon mőg. Nagyon beteg vát. -
De én az atyauridontit had lássam mőg. Mer az én családomat
mőg akarta csonkítani, elakarta vinni az én unokámat. Majd én
kibánok veled. Hát akkor addig-addig kőnyörűgtök noldje, hogy

nem ment be, aztán akkor azt mondta - Édes fiám Ne légy
többet a ti családodba nem léssz semmi baj. Sok gyereke
vót, de azt az egyet is bánta vóna.

^26

35. Vót a faluba egy Márcsinéni, azt mindig boszorkánnak tartot-
ták. Aztán vót egy asszony, annak 3 fia, legényök vótak,
asztán éjártak vidékre dolgozni. Asztánnék míg otthon vótak,
mindig panaszkodtak, hogy őket megnyomta éjje a boszorkán,
asztán rüggere megdagadt a mellük. Asztán egyszer odament
az asszony, kérdezte az anyjuktól, hogy - Hun vannak a te
fiaid? Hát aztán akkor tudták, hogy e lehet a Márcsinéni,
aki megnyomta mindön éjje, azé ujan dagadt a mellük azo-
nak az ő fiainak.

^17

36. Nagymamámú hallottam, még mikor man nagyon kicsi lán vó-
tam, hogy vót itt a faluba egy asszony, születött neki kis
lánya. Má a lányt azt én is ismertem, ugy látásbu, hogyhát mi-
kor megszületött, aztán éjjel bekötözték gatyamadsaggal a ki-

lincset, nehogy bemönnyön a boszorkány hozzá. Mer szokta cseréni a gyereköket, amőjekti tudta vinni. Aztán mikor el-
 ludtak, akkor az anyja még ébrön vtt, aztán egyszer lássa ám,
 hogy egy almonfal asszony képibe bemönt a kulcsalikon. A vén-
 asszony aztán mögfogta a vánkost. Kiabát az urának, de az
 ura nem ébredt föl. Aztán mikor mögfogta az is, mög ü is huz-
 ta, de a pöntője madzaggyáhhó hozzákötötte a vánkos madzag-
 gyát, ugy, hogy övinni nem tudta. De aztán mégis osztán ugy
 érezte, hogy a kislánt kicserőte. Aztán mikor kimönt a boszor-
 kány, akkor kiabát az urának akkor is, ugy ébredt föl az ura.
 Káromkodott nagyon, hogy mé nem szótá. Hát ü kiabát, csak
 nem hallotta. Aztán mikor nyűt a kicel, nyűt a kicel aztán
 mán egy kis csuf kis portéka lött belüle, kis töpörödött forma,
 kis nagy foje, mögasztán nyeve mindig kinn lógott. Az anyja
 mindig azt is mondta, hogy az nem az ő gyereke az ugy van
 kicserőve.

^6

37. Apám ott vót a temető alatt, kinn vót rapsic. Aztán kiabát a má-
 siknak, hogy szójjon nekü, de bizony nem tudott neküje szóni mer
 egy kötőstyuk, ott mögtámadta, a csibékkal öggyütt. Aztán az el-
 kísérte haza a kapuig. A kapun mikor bemönt a kapun, akkor

azok idnn maradtak, Hogy hová lünek el azt ü nöm tudja,

^27

38. A sántosi puasztán vót öggy öreg papám. Az vót juhász. Oasztán oljártak mindig a szépasszonyok a juhász telepre. Elmöntek lő vizé, öregapám, elmöntek utánnik a szépasszo- nyok a kutra. Oasztánnék mindig az vót az iséik, hogy lissék mög ütöt. Hát oasztán öregapám tudta, hogy mibü áll, hogyhát ha mögüti akkor gyorsan küll ütni neki páratlant. Öggyöt ütött rája, akkor azután assongya: -Na liss még öggyöt. Akkor nöm ütött rá még mindjá öggyöt, hanöm assongya, mingyá gyorsan kettöt. - Na szongya - köszönhetöd, hogy hármat ütötté, mer különbe széttéptelek vóna.

^21

39. Hát én így csinátam a vizcsinyálást. Nöm csak egyfélekép- pen van ez. Öggyik így tudta, a másik ugy. Es hát akinék szüm ártott. Aztán ugyé a fejnek esött, mögfíjdút a feje, es annak köllött csak iljen vizcsinyálás. Es nöm más be- togsógrü való vót, akinék ez vót a baja, annak ez hasznát, kinék más baja vót annak nöm hasznát. De hát azé ugyé

nem rontott el az imádsággal ugye söntt se. A viz fölött
 ezt a mondókát mondtuk -"Mária paradicsony kerbe, ölőbe
 vővé Szentségős Szent fiát. A mi urunk Jézus Krisztust.
 Elutalálták Szent Mátót, evangélistát, prófétákat, mögilték
 mögcsodálták, visszafordulának, mondóvizet csinyának, hogy
 semmiféle nyavala mög ne akadhasék se husába se csontyá-
 ba, semmiféle teteményébe, mint Krisztus urunkba semmiféle
 nyavala mög nem akadhatott." Oszán akkor ezután egy
 miatyánkot mondtunk, ké mondani utánna üdvözlőt, miatyán-
 kot. Ezután három szentet dobtunk bele. Mikor aztát oszán
 mondtuk, hogy én vezetcsinyálek akinek akarta, azt mondta
 nővri, aztán akkor hát három szentet dobott bele. Akinek az
 vót a baja, annak hát öccőre lémönt.

A₁₀

40. Egy asszony meséte, má nőköm meséte, mikor az ü tesférgye
 lány vót még, oszán annak udvarút egy gazdag gyorük, osz-
 tán annak az édüanyja nem akarta engenni, hogy ezt vőgye
 el, hanem ü kigyolít a számára egy gazdagabb lányt. Oszán a
 gyorük mégis ohó gyütt el, ezt vötte el. Akkor mikor vót az
 esküvőjűk, möntek be a templomajtón, ugy körűtük a lányt, hogy
 ne hogy valaki mögtádjá rontani. Oszán mégis mikor gyütték
 ki az oltár elü má, körűstanyja odamönt elejbe, aztán mögi-

gazítottafá fátyolját, koszorúját. Aztán mégiscsak kicsipte a ruháját, mer a köröszanyjának a lánya vót az akit a vőlegénynek szántak, hogy aszat vőgye ő. Aztán az műgrontotta annyira, hogy má utána hétön má annyira beteg vót a ~~✱~~ kis műnyecske, hogyhát egyáltalán má se övölt se ivott má, egész halálnak vót. Az orvosok is lemondtak má róla, hogy nem tudnak segíteni rajta, uan baja vót, hogy nem tudták megállapítani, hogy mi a bajja. Ajáták neki, hogy öntessék mög, akkor evitték öntetni a ruhájába, mög a hajába is. Aztán mikor ott vót az anyja az öntőasszonyná, ott imádkozott, mög valahogyan viaszba is öntötte, ugy hogy valahogyan kigyúlt a viaszba, hogy hát egy asszony esküvőkor rontotta mög. Akkor mondta: - Mönnyön nyugodtan csak haza, most amikor ebbe az órába, má savanyúbuborkát kér a lánya. Aztán ugy is vót, mikor hazaért, mindjára az vót az eső. Éle még a Mariskám. Na mondták, hogy má kezd önni is, mer má savanyúbuborkát ké az aztán kérte, hogy mikó, hát abba az órába, mikor az öntőasszony mondta néki. Hőre is gyúlt a kis műnyecske, ugy hogy még máig is él.

41. Egyszer vót egy tehenink, aztán mikor én azt fejtem, az mindig csak terpeszködött, mög huggyozott, mög mindig rá akart lépni a lábomra. Panaszkodtam én, mikor dőgoztunk, hogy ho-

gyan vagyok avval a tehénnel. Hát hogy most kicsinyájak,
mindig így vagyok vele. - Aztán egy asszony assonta
neköm, hogy mikor kifejűk, akkor háromszor a küszöbön
szürgyom mög a tejet a pöntömön, maj akkor föbbet nöm
huggyosik. Hát én mögpróbátam, ez biztos hogy igaz vót,
mer azuta soső csinyál ugy a tehén, mint azelőtt.

42. Az ángyika hallottam egyszerű így búcsúkor vót minálunk, oszt
tán akkor meséto, hogy vót egy tehonük, osztá mindig ujan
vérbőset adott a tejet, ugyhogy nöm tudták hasznáni a te-
jet. Aztán má akármicsinyájak vele hát csak ujan vót. Ak-
kor evitték az öntőasszonyhó a szőrűt, mög a farkába is vág-
ták. Aztán akkó az öntőasszony mögöntötte, akkor valami
vizet adott vissza, oszt oda köllött önteni a küszöpre, mög
akkor a tehénnek a farkáná, mög akkor a fejné is mögköl-
lött mosni avval a vízzel. Aztán akkor harmanap assonta
az öntőasszony, hogy az aida mögrentotta oda mögy hozzáik
teje. Hogy az nöm tudja kikerülni, hogy az oda né mönnyön,
ner hasznái az öntésnek. És harmadik nap tönleg odamönt
egy asszony, és ugy tudták mög, hogy ki vót aki mögren-
tatta.

43. Asszonta anyám, hogy emögy Simonára az öntőasszonyhó, mer mögrontotta valaki a tehenünket, hát nem adott tejet. Az asszonta neld, hogy nem is messzi lakik, aki mögrontotta a magik teheniket, mer asszongya, ha emögy még éccör fejni, akkor lögyön egy kanalat bele a tiába. Az addig égygön, amig mög nem pirosodik, akkor lögye a fejőte fenekére azt a piros kanalat, akkor osztán ara fejje a tejet, akkor az a valaki ara ill rája mögég, és mögtudja maga aztal, hogy ki rontotta mög azt a tehenet, mer az asszongya öasseég, mög nagyon mögbetegszik.

44. Üregapám meséte, mikor ujan kislányok vótunk. Még emlékezők vissza rája, hogyhát vótak ilyen vándor juhászok. Aztán éjje, nappa kinn vótak azok. Aztán egyezör mögjelönt nekik egy szép kislány, asszonta neld ütöt mögrontotta a bozorkán, valahogyan vétsa mög. De hogyan túllak ön tégöd mögváltani. Asszongya majd emondam: - Hónap ebbe az időpontba ujbu jelötközök, aztán nálam löasz egy aran kujca, de aikkó má kigyó képibe jelöntök mög. Hát másnap ugyanabba az időpontba jelöntközött neki egy nagy kigyó. Annak a kigyónak a szájába vót az a aran kujca, hogy aztal a

pásztor vögye ki, de nem merde kivönni. Azon lét, hogy ti is
ifjen kigyónak marad, mint az a lány. A kigyó nagyon sirt, a
könnyel csak ugy hullottak, hogy hát ti kigyó marad, de ha a
juhász kivütte vóna a szájába a kulcsot, akkor ujbu szép kie-
lén lét vóna

45. Hát az igaz lehetett, mer énneköm onokatesfőrömmel történt ez
mög. Hogy egy szegény lánynak egy szintén szegény iparos
fia udvarót nold. És a fiunak a szülei nagyon ellenesték, hogy
ne vegye el ezt a lányt. Dehát csak nem át el tulle a fia, és
hát mégis megesküdték. Na most lakodalom másnapján, akkor
eküldték a menyasszonyt, vagyis má újasszonyt, hogy menjen a
nyárkonyhába, és meogassa el amit vannak ott edényük. És
ahogyan akar bemönni, ott a konyhaajtó előtt látta, hogy ki van
öntve, vót ott bab, krumpli, söccség, hát amit elohet gondolni
ljenféle mindön a földön. Hát persze ti nem akart belelépni, ha-
nem szépen ökeríte ögyik odalon. És hát elintézte ott a meo-
gatást mindön. És hát csak ötole-ötök szépen a fiatalok, talán
egy évig, különböztak az anyósoktu. No és ökezdettem én fájni
öccör a fiatalasszonynak a lába, de mindig-mindig jobban lét
nold. Elöször a jobb lába. És aztán hát vitték orvoshö, mindön
hová, utöbb annyira lét, hogy még a lábujját se tudta mögmoz-
ditani. A környékbeli orvosokhö elvitték, senki nem tudott rajta
segíteni. Akkor hallották, hogy van egy jó asszony, akit tud

ljen rontás féltéken segíteni. Ugyő azt gondótták, hogy nöm-ö
mög rontotta valaki. Évitték az asszonyt és hát persze több
mindön féltét adott neki, mög mondta, hogy mit csinájának,
és az még benne vót, hogy a lakásba lo napig se kivinni
se bevirni nem szabad semmit. És persze áru megfoledköz-
tek, hogy az ablakon se szabad bevirni semmit. És a fla-
talasszony nagyon szeretie a mákosléstét, és a kérészt -
anyja az ablakon adta be neki. Persze mikor őzt bevötték,
akkor még rosszabbu lett, pedig má kezdött javuni a lába
nőd. És szegény éppen olyan rosszu lett, mint vót. Hát
most ^{mi} ~~csinájának?~~ ^{csinájának?} Akkor mögin csak vót 1-2 évig, akkor
azt gondótták, hát mögen emennek ohhő az asszonyhő. Macs-
ka Rozanéninek hiták őzt az asszonyt. És az mingyá mond-
ta is neki, hogy ti má vótatok ilten, de nöm tartóttátok azt
be, amit, én mondtam nektek. /Hogy hunnan tudta őztet ilk ma-
guk se tudák őzt egondóni./ Hát akkor egy egész fizetet
telórt nektek, hogy mit hogyan csinájának. Naggyából ugyan-
az a recepti vót mint azelőtt. És azt is megmondta nektek, hogy
vigyázzanak, mert egy asszony nagyon beakar virni valamit,
mindenáron könyörög, hogy csak fogadják be, és orri megid-
ják, hogy id rontotta mög. És ugy is vót. És a fiatalasszony
anyósa vót, és es rontotta mög, hogy ez bossorkány lőhetőt-
é, hát senkise tudta meg. Na és ahogyan lejárt a lo nap, aho-
gyan írta es a jóasszony, hogyan mit csinájának, kezdett
gyógyuni. És aztán egy hónap mivá annyit látszott mög, hogy 1/2
beteg vót, hogy nöm tudott ojan lgyenőesen mönni, mor akkor

má évekig űt még csak feküdt. De az egész biztos, hogy így vót, mer hát az én rokonom vót ez.

^{A₁}

46. Vót nálunk egy fiatalembör, aki megbetegedett, szóval megse-
varodott, és vót több kórházba is, és nem tudtak rajta segíte-
ni. Egy asszony mondta neki, hogy mönyön el Inkéro, ott van
egy javas asszony. Elmönt az anyja fiával Inkéro, és az az
Inkén javasasszony azt mondta, hogy már várta űket. Az
aszt mondta neki, hogy az napon amölyiken megbetegödött,
az napon süsön könyeröt, de mielőtt a nap fölkel egy méter-
rel az istálló küszöbe előtt ássák föl, ott majd talál valamit.
Hát könyeröt fölásták és azt mondták, hogy találtak egy fasöket,
valami víz vót benne. És az asszony süttöt könyeröt az nap
és egy cigányasszony majd mögy kérni, de azt zavarja el.
Hát el is zavarta a cigányasszonyt, és a fia meggyógyult.

^{A₁₁}

47. Beteg vót az a fiatalembör, aztán má kórházba is vót, mindön-
hun vót, nem tudtak rajta segíteni, nem gyógyult mög. Nem tud-
ták mi a baja, be is gipszölték, de lthun feküdt. Má úgy vót,
hogy möghal-möghal osztán mondták neki, hogy mönnyön el
Polányba, hát emönt Polányba, mikor mönt má aratás vót, az

asszony kinn vót a kapuba mondta, hogy gyűjön má - gyűj-
jön má magát várom. Gyűjön má csak ide, mi a baj? mongya
mög. Monta, elkezdte, azt mondgya jó van ölög vót má, ak-
kor elkezdte ünteni, látta a viasszon az öregasszony hogy
hogyan van. Oestán tizenegy óta vót mikor üntötte, oestán
oestán itthon az a nagy beteg ögyet nagyot patient náluk a sz
szobába valami esópön főköt löszált az ágyu.

A₁₁

48. Az én testőrgyóm ömöntök a bábu, hushagyóköddön. Mikö
hazamöntök a bábu, nagyon éhössök vótak. Ott vót az asz-
talon a fánk, jólaktak. Ugy főküdtök lö, gondúják jobban ki-
birgyák majd röggelig. Mikor löföküdtök, mire elaludtat vóna
valami az ágyat nagyon rásta. Akkor szótak egymásnak, hogy-
hát - Rései tö ágyad nöm mozog?
- De nagyon mozog nagyon lölék.
A mások is mondja:
- Kaka, a tö ágyad is mozog?
- Nagyon mozog, én nöm tudom mi van velem, nöm tudom mi
rásta az ágyam alját. Az ágy desekái csak úgy ömögeli.
Hát aostán főkötök a lányok, mögnésték az ágy ajját, de söm-
mit se lálatak, és mikor löföküdtök, akkor ujbu csak mozgott

az égy alja. Hát mi lehetett? Aszt gondútk, mögöttök a forgács-
fánkot biztos, hogy a hamvasördög ott járt, mer édesanyám min-
dig aszt szokta mondani, - Lányok né ügyétk mög a fánkot
mer aszt éviszi a hamvasördög! Hát biztos hogy a hamvasör-
dög járt itt is.

A₂₆

49. Szomszédasszony hallottam az vadal lán vót, hogy kikötötte
ögy asszony a fetete tüknek a tojását a hóna alatt. Ki is
két, két boltilo ögy fetete vak csibeforma, aztán abbu lött
ögy mit-mit madár. Mindig aszt mondta mit-mit, mit-mit? Az
asszony csak mondta neid, hogy mit az annyi sok mindönt
üsse hordott, hogy az asszony csak szömlátomást csak
gazdagodott, annak lött mindöno, csodátkk, hogy hunnan van
ennek ennyi sok mindöno. Utöbb má annyia vót, hogy maga
is sokata. Kérül a madár mit-mit, mit-mit asszonya - Mit-Mit
Lószart

Mánap telehordta neid a lakást lószarral.

A₁₇

50. Még Mérébe történt, hogy mentek Kaposzaba, de még akkor nem volt se vonat, se bussz, még hát a régi világba. Kocsiva mentek volna. Az asszonyok föltek, hogy mennek a piacra korán ruggel a kocsira. Akkor látják ám a sötétbe, hogy ujan nyomórud föle fényösség mögy felőjük. Mondták a kocsiának, hogy - Hajtsen, hajtsen mer ideér ez a nagy fényösség! De akkor a kocsis nagyon mögerögette a lovakat, akkor azt mondja a kocsiat - Még most is gyün? - ~~ist~~ - Most is, most is! Itt van a stráglá végibe má! Hajtsá, hajtsá nagyon!

Akkor azt mondja a kocsiat - Mindjá beörünk a városba, ott lösz egy körüzet a város szélin. Az asszonyok nagyon mögörütek, vetöttek körüzetöt és a nyomórud föle fényösség elhint. Mönnek befelé a város felé, hát nem tudák ögondúni mi volt ez a nagy fényösség.

^26

51. Egy emböröl hollottam, hogy kukoricát örizni járt, és aztán innend az erdő föllü egy fényös tücsörészörül huzódott. Hát hogy mi ez, mi ez náste azta tücsörészörül, és löszöt hát ide az uccára. Akkor aztán ez egyszerű volt. Azután ögy másik alkalomá hajnába gyült haza mögön kukoricaörzösbü, leült ögy padra a faluba. Kellomes, jó hajnal volt, sültte a holtvilág. Ugyan akkor is, az erdő föllü huzódott, ugyan ara

az éggy hēro huzódott is, aszonkás, hogy az az asszony bo-
szorkány, és a ludvércök ezának oda az uccára, a háza elő.

A₁₇

52. Öreg bátyám odahaza ujan fulladás ombör vót, aztán rá rá
gyült az többesör is, oostán kimönt a pitarba, hogy nekidit
a fainak, mer a szobába nagyon fulladt. Hát assongya ögyes
esör nagy-nagyonnagy eső gyült, de azó akkor is ki kül-
lött mönni neki, mer nagyon fulladt. Hát assongya az udvar köz-
közepin alkora mint ögy nyomórud, az ujan fényös vót mind
a tűz assongya csak át ott a szödörgyefa alatt, ott az udvo-
runk előtt az ajtó előtt vót ögy nagy-nagy szödörgyefa.
53. Assongya hát, - Egyre toppogtam, hogy münjön el onnan, de
inkább gyült fölém, én mög besarmanlóstam, hogy csak möhoo-
sek, annyira fétem. Hogy mi vót az, hát nem tudjuk, A₁₈
hát ögy gyűlt hēro és az kőre ögy domb, vót a
szödörgyefa mög is, és vót is belogtani, hogy né vót
az vót kőre is, mer ögyes esör gyült.
53. Valamikor járt ez a ludvérc, szokták mondani a vadászok, hogy
talákoznak vele gyakran, de nem mornak rálni, mer ögy va-
dászai mögtörténi az, hogy rálni, nem lőtt neki sémml baja, de

az a ludvérc úgy fosott, mint a szakramentum. Ezek után aztán egy vadász se mert ráülni.

54. Mindkét az égön a csillag, mikor a lud fosik, ujan hoeszan szakadt valami, hát azontákt ez ludvérc más nem. Mikor ez emönt az égön, akkor möghasadt az ég osztán aiktora esső lett, hogy azéjje hordott minzönt. A faluba mög ami vót fekete macska, az mindkét ilyenkor kinn vót az utcán, az esső után.

55. Vót egy inas, egy honföbe legény inas és a szomszéd faluba járt udvarúni. Oestán este későn gyüft hasa és ahogyan jött biciklivel egy olyan lapajos hejün gyüft körüszti, hát oestán látja hogy egy gyertyás fény jön mellette. Mikor odaért egy kéz, egy gyertyát tartott és az kísérte egy darabig. Hát a fiatalembör haza is ért, és bele is betegödött, hogy mi vót az nem tudja ő se, mög sértésö amitti mögjedt.

56. Édesapámta hallottam, még kislán koromban, hogy ōjártak messzei pusztára dőgozni mosdosi lán vót. Így a nyáron, osztán hát este sötétbe mőntek haza, kocai mőnt őrtik, az vito ha-
 za ūket, egész őgy kocsaival vótak. Oosztán āra, osztán má messzirő mőglőttik, hogy valami fénybődők, valami gyūn felő-
 lk, osztán akkor fėtek, viskozak, hogy most gyūn ām mőgen a kőszetikő, ^{bunttó} birtő, mőg mindőn, de akkor má nőm tudak cel-
 nyāni sőmmi, hogy má főlmőgy a kocsa, akkor őkezdtek imādkozni, akkor elhatta ūket, de ha kőronkoddak, akkor in-
 tőbb kőszelőbb mőnt hosszāk, de hogyha imādkozak, akkor tudak őhajtani, az imādsāggal. Mikor osztán elmaradt, akkor mondtāk a kocsa, most csak nyargājon hazāig, mor mőgen majd őgyūn utānk. Annira fėtek tőle, hogy má előre siltonyō-
 tak, mikor lőttik messzirő, hogy má fénybődők, akkor má fė-
 tok nagyon, hogy most mőgen gyūn.

^11

57. Apām vőlegőny vót, Szentpāson vót a mőnyasazonya, osztán mőnt este hát a mőnyasazonhá. Hāt osztán őccőr csak ak-
 kora nagy zirgős-őrgős vót a szőlvőgāson bell. Mi ez, mi ez nőm tudta őgondani. Utőbb má hát futni kezdőtt mor hát valőba fėt, hogyhāt mi ez. Hāt osztán mikor bőert a fa-

luba, hát odaért a ményasazonyoshához, hát aztán aszonták
neldje, hogy itt valamikor régön vót egy elátkozott mérnök,
aszán az jár lten, mérí itt mindig földeket.

58. Na igón a régi öregök ivogáltak este a pince előtt, jó tükö
vót. Egyszer csak fémeködik egy lámpa a mesőbe, mögasz-
tán zörgött-zörgött. Ez valami elvarázsolú mérnök vót, akit
egy boszortán rontott mög, mer annak a boszorkánnak egy
erdőbe vót a háza, asztán az erdőt kivágatta az a mérnök,
aszán a mérnöknek a világ míg világ lősz, mérí kő neki.
No asztán az öregök halloták ám, hogy mondogatja a mé-
nök. - *Íde üsd a cüjeköl! Érebb üsd a cüjeköl! De a lám-
pa járt, egy óraláncon, vagy mion vót, mer mént oro-ara,
íde-oda, asztán ugy csörgött mint a szakramentom. Az öre-
gök mögakták hát nézni, mikor odamöntek, akkor má más-
tun husta a láncot, hát sehogyse tudták mögfigyeni, mer
mindig olmont ottlik.*

59. Elkütek a gyerekköket visó. Olyan bujtárgyerükök vótak, az
öregötkö. Na most asztán, ahogy odaértok a kuthó a gyere-

kők, hát ott vót egy tízesembőr. Nöm engedött nekik vizet vinni, a gyerekek mög fétok, visszaszaladtak. Szóltak az öregöknek, na gyerekek gyerekek, fogtak kanócot mind osztán a tízesembőrömönt szépün a kutu. Es ~~van~~ embőr, hogy tiszta tiszti van. Astán merültök a kutu, astán nöm mönt oda többet, mer a kanócot, az égő kanócot nöm szeretle.

[Faint, illegible text] ^{A₁₉}

60. Valamikor öregapámék mesétek még, hogy úgy beazógotok szellemekről, mindörül. Vót ott egy embőr, akl aszonta, hogy ű má bizony nöm féno ijentü. Na és amikor mönt éppen, azon estén hazafelé, hát ijon vájogbu vót rakva a kert, és azon lássa, hogy azon van egy macska, üdögöt. S ahogyan nézi, figyel, és közbe mögy vele ögyütt ott a kerítésön, hát akkor mög má kutya lött belülö. Hát poraze meglepődött az embőr, és csak figyel-figyeli nagyon, hát akkor mög má mind egy bogyu, akkora lött belülö. Hát nöm is tudott tovább mönni mögát, nézte, és annyira nézte, hogy nagyon félt. ^{zajlott} ~~szólt~~ es a bogyu az embörre, ughogy össze is esött. És amikor rákaldtak, asután meséte ol, hogy mi történt, hát akkor bevallotta, hogy ez is nöm lehetett más, mind csak szellem.

61. Összemöntek a nők, aztán ahogyan összemöntek, egyik azt mondta, aszongya, hát - Most jó volna, ha volna itt egy korsó bor! Aszmondja a másik - Hát ki mőnne ő, ki mőnne ő? ~~Itt~~ Itt van nálam a kulca, hát ki mőnne ol a hügyre? De ögyi-
 kük se vállalkozott. Egy bátor lány vót, aki vállalkozott, hogy ű ömőgy. Aszongya hát osztán a temetőn köllött köröszti-
 mőnni. De hát a lány azó oda se neld. Aztán emőnt, ölég a hozzá, hát emőnt a boró. Vitte a nagykorsót, telli is vitte.
 Aszongya neki a lány, mikor mőnt, aszongya a temetőbe a köröszti előtt térdepüt ögy ögyén. Aszongya neki - Na hűába ljeszgelőce- aszongya ha gyűök vissza, ittörök - aszongya a temetőbe még, aszongya akkor majd lővőszöm az ingődot. Így Hát kőrom gyűn is vissza a lány, mögtőte a korsót borral.
 Gyűn azon szőpön vissza, amőre hát mőnt. Ösztán mikor gyűn vissza a lány, akkor is még ott térdepüt. - A - aszongya Engőmet aztán nēm ljesztől ám mög ne aszondūd - aszongya. Kigombűta neki az ingit, aztán lővőtte rőla. De az az ögyén ott maradt. Na most talán hazamőgy, de hát osztán aszongya neki - Mőllőtőkrű vőttem lē az ingit - Mőllőtök gyűtt oda a temetőbe ljeszgetni. De hát mög vőtak halva, ősső, ősső, sőnkiső.
 És akkor ögyšzer aszongyák, hogy a szőval amind őšök má lttak bort, amit a lán hazavitt. Ögyšzör kopogtatták az ablakot. Nőznek oda, hát ltták, hogy ögy ögyén, hogy micsoda, de azt is ltták, hogy mestolen vót, hogy lővőtte rőla az ingöt. Aszon-

ta assongya - Add ki az ingümeit - assongya háromszor mondta neki, de biz a hát nem merte sentsé, öggyik se mög a lán se. Nem merte kianni neki az ingit. Hát ugye jelentették másnap a papnak, hogy ők hogyan jártak, hogy ők összeműntek a fonóba és így és így jártak, hogy ü emönt a högyre boró, mikor gyült vissza, akkor is ott vót. Assongya neki hát mé nem hagyott neki békit, hát má mindögy. És assongyák, hogy teljessen az azt a lányt ugye kossorus, mög mindön, mint a mönyasszony, úgy kiérték ki a temetőbe, möghát a pap, proseecióvá müntek ki. Aztán assongyák, hogy más se mit se hallottak, mint csak annyit hallottak, mikor kiérték a temetőbe, assongya ögy csak assonta neki, hogy aggya rá az ingét, lögye rá, assonta itt is gombúd be, aztán a lánnyal öggyült, szóval eltűnt a lán örökbe. Hogy ost aztán igaz-ö, vagy nem igaz-ö, én is mástu hallottam.

^27

62. Ezt is má nagyon régön hallottam, hogy ögy fiatalembör udvarót ögy lánynak, de a falunak a másik felin lakott az a lány. És este, mikor münt haza innen a lánytu, ljen sáros ut vót, és nagyon öötöt vót, nem lehetett se mennyit se látni, csak hallotta, hogy olyan csobogás van utánna, és malacröfögés, mint ha sok kis mala-

cok mentek vóna utánna. Amikor megát, a malacok is megátak. Elindul, újra hajja, hogy mennek utánna, de látni nem tudta őket meglátni, mer nagyon sötét vót. Odaórt a kapuhó, hama beugrott, és gondóta na most meglesi, hogy mi ez. És akkor csak ahogy hirtelen eltűntek. A rüfögést hallotta, a mőnést, de sőmmit nem tudott meglátni, még ha lámpává világitott, úgy ső tudta ezt látni. Talán szellemők kísérhették malacok alakjába, hát mást nem lehet gondóni.

A₁

63. Mikor olyan kislány vótam, a papám szokta meséni, mikor vőlogény vót, őjárt a mamámhó. Osztán mikor mönt utközbe, akkor mindig egy madár kísérgette. Osztán vött egy vesszőt, mindig a kalapját kiakarta ütni a fejibü. Akkor egyet suhintott, akkor őmönt a madár. Ujbu csak mönt, mönt mindig csak tovább, mindig csak kísérgette a madár. Osztán mikor hazafelé gyütt, akkoris csak. Lesuhintotta a vesszejivel, hát így csak szögénke hazaért. Addig annyira fét, hogy nem tudta, hogy miaz, mi kísérgetti ütöt mindig.

A₁₃

64. Est még a régi öregöktől hallottam, hogy évóltak a bucsura szomszéd faluba. Oasztán mikor gyűttek hasa, temetés előtt gyűttek ő. Oasztán mikor odaértek a temetésből egy tyúk kútát elejték, sok calbével. Oasztán a fiatal legényök mögakarta fogni a calbéket, Hát sehogyan se tudták mögfogni, hát akármölköt akarták mögfogni, hát egyiköt se tudták mögfogni. Oasztán mikor egyűttek messzi, má jó hazafelő, akkor aszonta neki as a kotyós, hogy aszongya Köszönhetők, hogy nem fogtátok mög a calbéket, másképpen végoznék volotök. Hát errü onnyittudok.

^14

65. Hát nagyon régön történt Esorénfán a legényök, szép nyári osto vót. A legényök müntek hasa. Egy szép hosszú padra lefeküdtek, a fejüket összehitték azt ugy beszégettek. Amint ugy beszégetnek éccör csak as egyiknek egy fehér kakas ugrik a mellire. És ahogyan oda akart kapni, leugrott. Aszongya a pajtásának - Pajtás kitud? aszongya - kitudam. - gyere foggyuk mög. Hát münnek, kergetik jó messze má ki a faluba a kertükön körüszti. Aszongya az egyik - Hát pajtás hagyjuk ezt a kakast, hiszen én má annyiszor a tollába markulástam. Ez valami nem jó lölök löhet. Evvel othagyták, omosótök másnak, bizony sokan nem hitték ő, de azt mondják, hogy valóság vót.

^9

66. Az én apám gyiltt Hajmásru, gabonarakodásbu. Mikor a tometűhöl ért, előbe át egy malac. A malac ujan fényös farku vót. Ha a malac mögát, akkor a lovak is mögátak, ha a malac elindut, akkor a lovak is elindutak. Mikor az utköröszösödésből értek, a köröszet olojbe ott a hidná, akkor a malac emönt az egyyk uton, az én apám tudott csak a másikk uton gylnni. Annyira mögindutak vele a lovak, hogy nem tudott vóna beforduni a kapun, mert akkor szabadtak föl a jótűlések olt.

A₅

67. Fejotten ló, azt is mondták, hogy vót. Nem vót neki álla egyyk felül. Aztán kint öröstek az öregök, mint hát ugye e hajtottak egy hótro, valamikor kinn tanyástak. Aztán csak mönt, odamönt hozsáik, aztán odakabát, hogy möjlik merne föluni a hátára. Aztán vót egy szógagyerek, az aztán mögnyergöte. Vitte tiükén - bolron át, mindönhun a világon. Má jó evitte assongyat - Szállj ló a hátamru! - Maj vissza vissöl oda, ahun fölüttem, akkor lössölök. Összehurcuta, na most hát nem tudott kifogni rajta, akkor visszavitte oda, ahun fölüt. Aztán mikor lössát, assongya - Köszönhetöd az élő Istenödnek, hogy nem szátá ló ahun mondtam, mer szétlételek vóna.

A₁₉

68. Az uramnak az apja, mög az uram elutak a szalmán, mer éjjeli
 örök vótak, ugye. Aztán kopogott a méhekné valami. Aztán azt
 hitték, hogy a csöndörök, aztán futóra elindultak, hát azt vötték
 észre, hogy ezök nem csöndörök. Hát az egy állat vót, az ujan
 vót, hogy esör szüni mind a csillagok csak ugy ragyogtak a
 farkán, ujan farka vót, ujan lombos vót. Assongya a Gyurának
 - Hát mönnyön az szakramentomát, ez nem mostani lölök löhet.
 Akkor csak möntek utánna, hová csak mönt. Bemöntek oda, a-
 hun most van a Töröknek a háza, de akkor ujan zsuppos, pita-
 ros vót. Hát az a lóny végigmönt a pítaron, csak ugy kopogott
 a föld, mer fagyos vót. Assonta az ipam, ujan lába vát, mint
 egy colkónak. Akkor osztán beszótak a sógorhó, aztán az azt
 mondta, hogy az a valami vót má ott többsör is, hogy mi löhe-
 tött, hát nem tudták mög kigonduni se.

^18

69. Tometüné örözto egyy embör a lovakat. Régön vót má és mikor
 a lovakat hazavezette, akkor szépen lefekült a pajtába. Na most
 mikor lefeküdt, akkor az élös boronát körösztühuzták 3 - szor
 rajta. Akkor mög az ódalakat, utánna csönd lött, aztán ötint min-
 dön zörgés-zörgés. Aztán az illető mondta az apjának, assongyai
 - Hát jóvan, flam, assongya ujan sirra feküdtö te. - Feküdtöm,
 öszunnyadtam assongya. Aztán annak valami szelleme vót ez.

^20

70. Hát még az édesapámtól hallottam, hogy annak az édesapja azom-
széd községbe, Gyarmaton vót a szeretője, aztán ő szokott mőn-
ni hozzá így vasárnap este. Aztán az uttyik a temetőn körüszti
vezetött. Hát mikor az öregapám együtt a temetőn körüszti, a
szeretője még kigyűtt vele a temetőnek a bősű szőlőig, mer közű
van a faluhó, ögypár lépésre a temető. Hát mikor az öregapám
együtt a szeretőjüti ökövetkösött, kiért ögy mezőre. Amikor a mo-
szó derekán gyűtt, a temetőn küvü odaállított mellé ögy nagy foko-
te embör, ögy fejsze vót a hóna alatt. Hát az öregapám fét, any-
nyira fét, hogy a kalapgya csak klakart esni a fejibü, mögérte
nyomkonni lefelé. Hát mikor beértek ögy másik kis erdőhű, akkor
má az öregapám azt gondúta magába, akármü lössz, de ü ezt mög-
szólítja. Assongya nekü - Ki vagy te! - Szólj az anyád szenthá-
romság uristenit assongya mer agyon-üllek. Akkor nem szót az
a fejszés embör öggyet se, ömönt az öregapámtü, de azt az ösz-
szes erdöt talán levagdáta mer ujan csattogás lött az erdőbe,
hogy az öregapám azt se tudta ijedübe, hogyan gyűjjön hazafelé.

71. Hát fiatal koromba ácsmeztőreögyt tanutam. Így nyáron vót munka,
de télön nemigön. Ekölött mőnnöm Zselicszentpáira ilyen lö-huszó
szányokat calnyáni, de ön má két három nap ott vótam, de nem
tudtam maranni, mendom csak ön hazagyűttk. Öjan tízonegy óra

71. tájba elindultam, hát körü köllött gyünnöm Csorónfára. Hát aztán a csorónfai temetős felé gyültem \bar{o} . Hát benézök ott a temetős-kapun, ott látok két nagy embört. Hát \bar{o} kezdtok még táncuni. Én mög gondutam, hogy gyere ide majd orron váglak, mer nálam vót a bárdom. de amikor má \bar{a} ra készítom, odaátam a temetős-kapuba, hát \bar{e} tintok. Hát azok valamit fekete ördögök lőhottok. A

72. Édősapám szokta meséni, de ez igaz történet is vót, mer édősapám szömtanuja vót. Mőntok a piharcra, de a abba az időbe nem kocsin szokták a malacokat, a disznókat a piharcra vinni, úgy hajtották kötéllal. Asztán egy erdős széliné köllött nekik \bar{o} gyünni, de nagyon korán elindulak onnanhasu, hogy mire kivérrad, addig érjgyonok oda a piharcra. Egyszercsak az \bar{o} gyyik embőrnok a vállára ráugrott egy macska. Az ujan nehéz vót neki, mind \bar{o} gy malomkerék. Utítte. \bar{E} gyyik vállára löütítte ráugrott a másikra, úgy hogy ahogyan mőntok má, az embőrrü csakugy szakadt a víz, maj mög szagadt, ojan nagyon nehéz vót az a macska. Akkor \bar{o} gy falut értok, akkor kezdött hajnalonni mög. Nagyon korán elindútak. Akkor mögészólátok a kokasok. Akkor leugrott a vállára. Asszontai - Köszönhetöd annak, hogy a kokasok mögészólátok, mer különbe tégöd mögszakasztottalak vónal

73. A szomszédba hallottam, hogy hát még az ú apját, mikor legény vót, akkor elmöntenek mulatságba. Hát beszétek a legényök, hogy hát mikor möntenek hazafelé, ott láttak a temetőkapuba egy kutyát, fehér nagy kutyát. Hát osztán nem hitték volna el azok a másiakak, hogy ott vót a kutya. Aazongya: - Na majd hogyha mögyírik hazafelé, majd akkor hát figyöljük. Hát osztán möntenek hazafelé, ott vót a kutya, és mikor má hazafelé érnek, bomönnenek, akkor hát elkapta a sarkát a kutya, azismás sarokba ögygyütt bekapta a sarkát. És akkor a másik köllő azt mondta: - Na mast mögyöljük, hogy mijeon féle állat, hová mönt el. És visszakisöörték a temetőbe. Az embörok o bujtak a sirok mellé, és akkor figyölték, a kutya eltünt. Hogy hová tünt el, azt má ők nem látták. Hát ögy szellem képe löhetött, mer hát az embörok is akkor hitték el, mikor mögharapta a másiknak a sarkát.

^26

74. Minálunk diaznöölés vót, ödösapám testörgye mönt haza, és a falu közepibe a hiden állt ögy csontos embör és ögy mögijjedt, hogy a kalapja is fölemelödött.

^18

75. Öregapám övöt Sántosra, gyütt hazafelé, a temető alatt ögy tük sok csibével odamönt hozzája. Azok csak gyütttek - gyütttek

utánna, nagyon réllak azok a csibók, csak gyűltök kisórtók - ki-
sórtók egészen elkisórtók idájig a Pali körösztyijig. Csak réllak
csak réllak, fenyöggette kasszával őket, nála vót egy kassa avval
hajtotta őket a sapkáját dobáta utánuk, de menné jobban dobáta
anná jobban gyűltök högyibe. Hát mit csinájón - mit csinájón,
hát nem tud mást csinájóni mind akkor hama fogta a zsebkendő-
jít, aztán oda dobta, högyibük dobta zsebkendőjít. Hát akkor az-
tán oltszéledtek, emöntek.

Régön esük a gyerökök ujanok lőhettek, hogy öltöztök őket abba
az időbe, aztán nem vót nákkik körösztanjuk se körösztapjuk se,
asztán asé sirtak azok a csibók mög a tik, asé mönt ugye, hogy
ast várta hogy valamit dobnak neki, hogy hát ast akarták, hogy
linoldk is lögyön körösztapjuk mög körösztanjuk. Hát akkor
ast a zsebkendőt is oda dobta nákkik, akkor öhatták.

^25

76. Az ödösapámtu hallottam, hogy egy asszony, mög egy embör ol-
montek a mezőre gyűltteni. De lppen a temetős alatt, eggyaránba
vót a temetős ahun gyűlttek. Egyször csak, ahogyan gyűlttek
egy nagy kutya jölönt mög nekik. Nézik, nézik, utóbb má lött
egy tik. Mőgencsak nézik, akkor mög má nagyon sok csibe lött.

Mögencsak gyűltenek, gyűltenek, akkor mög egy nagy embör ahogy gyűltenek, az mindig elötlük át. Fülérnek má majdnem a rüdnök a végire, mögencsak ahogyan gyűltenek, az az embör csak mög elötlük. Há má nem tudtak micsináni, mer má annyira fétek, csakugy remögték. Efordutak, ledobták a velláikat, aztán gyűltek öre hazafelé. De az a nagy embör alak, akkor is csak mönt velük. Beértek a faluba, ott aztán ottint. Tovább nem látták, hogy hát mi löhetött az, az a nagy uristene tudja.

A₂₅

77. Hát lám tudod még én ara fő laktam. Ugye magam vótam, a gyerök ugye ömönt onnanhazu, én mög lefeküdtem má. Eccör mindhogy ha uan egy nagy suhogás lött vóna. Azután mög az ajtó nagyon mögrázkódott, Jézus Máriám, mondom mi ez. Hát tudod, egy akkora egy nagy asszony alak ott a sasztā körü járt. Valóságba láttam, ahogy a sasztā körü járt, egy nagy imakönyv vót nála. Hát most micsinájak - micsinájak, szóni se mertem. Annyira fétem, csakugy remögtém. Utóbb csak mondom hát, hát ki ez, vagy hát mi ez, vagy ki ez, hát de nem szót semmit se. Nem szól semmit, csak ugy járkalódik a sasztā körü az imakönyvö. Egyszerre csak egy akkora suhogás lött az ajtó ablak, mindönféle rezgött, ömönt. Hát hogy az mi vót, én mög aztat máig is iszólom, hogy mi löhetött.

A₂₅

78. Hát egy azomazéd öregmamáti hallottam, má régübben, mikor ú lán vót, elmöntek Szentpálra bucsura. Asztán mikor elmullott a bál, möntek hazafelé, de györökök lányok egybe möntek. Mikor idértok egy legelőhő, aszongya es a Nacanéni, hogy - Györökök nézzétek csak, ott legyel egy ló, de az asó szája nincs mög neki! Hát nézik, a többiek nem látták, csak a Nacanéni látta. Hát mögijedtek, mind fétek, hogy ez biztos, hogy jótévélek. Iparkodtak menekütek el onnand, mer nagyon fétek tulo.

A₂₄

79. Édösapámhó lemöntem este, késő este, onnand gyüttem haza. Asztán gyítvök haza végig az uccán, hát egy házná idgyün egy koty- lóstik pár csibévé. Mikor az a pár csibe idmönt a kocslutra, kö- rüasztü-möntem utánna. Vót egy hosszú csérag nálam asztán kö- sibük vágtam, asztán ötüntek nem lött sehová, hát nem láttam sem- mit. Akkor egy következő másikk este, akkor mögen gyüttem édös- anyámti. Akkor itt a kösésgházáná, kocsmáná vót két fehér kutya. Én annyira mögijedtem attu a fehér kutyáti. Mindig öre gyüttem az árok fdé, de azok anná jobban lehütek, pihütek felém. Amikor én hát hazaértem, a kutyti visszazánószük, hát má a kapuba vót mind a kettő. Én bomöntem a pajtába, de én ugy estem be annyira mög- jedtem. Hogy az mi vót, nontudom.

A₁₁

80. Öreganyám is abba a régi család sorba vót, hogy a családunk a malomba vitték a gabonát, többét. Négy vagy több asszony üt fönn a kocsi tetején, ott mög mindig egy állatlan ló, nem vót neki álla oda mönt a kocsihá. Mondták a kocsinak, hogy nézzön vissza, hát az is mög látta, azt mondta Rozanóni: "Vögye le csak a kötényt elülo, akassza a nyakába. Azt mondja, hogy nem akasztom, gyere te, akassz a te nyakadba, aztán az ombör azt mondta, hogy ü nem akassza. Egy másik asszony azt mondta, hogy majd bele akasztom én, bele akasztotta, elvitte az asszonynak a kötenyt a ló, aztán vissza nyehögött utánnuk nagyon. Háromszor-négyszer mög utánnik futott. Ez is igaz vót, biztos.

^11

81. Áttelemben édesapámhoz lakott egy öregasszony. Az öregasszony meghalt. Amikor az édesapám a grófok kastélyától szokott haza gyünni, éjjelkor egyik este, hát egy szamár alakya oda ugrott elejbe, aztán nyihögötte magát, nyihögötte magát. Aztán akkor édesapám fogta a pisztolyt, aztán rá lőtt. De a gojó mind vissza potyogott. Aztán mikor édesapám haza gyült, édesanyám kérdözte tülö, mert rásta ki a kabátjából a srötöt, hogy micsinál - micsinál? Hát asszongva ez a sánia vénasszony szamár képibe odajárt elibem mindön nap, de elszaladt, nem dögött mög.

^11

82. Itt a Falurólbe legötötték a lovakat éjjel, mer akkor nem is ka-
száltak lő a fívet, hanem úgy ütötték a lovakat. Hát osztán a
bőrösök raktak tizet hát körüljárták a tizet mind, hányan vótak,
hányan se nem tudom má. Hát egyszer csak egy fa-tikól forma
gyün-món ara, lőt-fut arafelo ara, hát nem tudák mit akar, mit
akar, hát emöntek a tiztül, hogy mögfigyelik, hogy ovve mi lössz.
Nekimönt a tiznek, az ugy szójel szórta, hogy még egy sziporká-
ja se maradt mög. Ez valami boszorkányeság lőhet.

83. Egy auszternérak möghat má az ödöseaptya, de az ura mög na-
gyon rossz, részögös, geromba ombör vót. Durván báná a fele-
ségivel, hogy ma szögény asszony lét, mikor az ura mönt haza
éjje a kocsmábu. Hát osztán, ahogyan má löfekíttek, pörüt az
ura vole. Hát éccör nyillik a konyhaajtó. Hát assongya az ass-
zony - Mihál valaki begyűlt a konyhába! Akkor is assongya a
Mihál - Haggy békén te vén csoroesza. Hát osztán nyillik ám a
a szobaajtó, hát akkor mögy be egy nagy fekete csuklás alak,
tizet két szömmel, és ilyenöessen az ágyra világított. A Mihál
bizon nagyon mögijedi, de megazdat az a csuklás alak - Mihál
tudom, hogy nem alszol, de nem alszik a te lökklismeretöd se,

hanem tanubizonyoságot tesz űru, hogy bánas a tő feleségüddel,
 akl az ön lőányom. Az asszony fölsírt - Apám! - Ugy van lő-
 ányom, apád szollomo vagyok ön, és együttem ezért a hitvány
 embörő, mer botot a mérték, készíjj mihál velem küll gyünnöd.
 A mögijedt, könyörögni kezdött, hogy csak most eccör kügyel-
 mossün még az életinek, többet soha nem bánja a feleségit.
 Hát ovvol be is váltotta a szavát, a szögény asszony azután
 ete tő a boldog életöt volo.

A₃

84. Egyszer hallottam, mikor még odahaza vótam, /nem mondom mög
 hogy hun történt ugyő /, hogy ögy fiatal asszony möghat. Ast
 mondta a férjinek, - Ugyő tő mögfogsz nőszüni fiatal vagy. -
 Én nem fogok mögnőszüni. Dehogyanom ön elgyitvök, möglátod
 majd, hogy visszagyitvök, ha mögnőszüsz. Hát osztán ötöt egy-
 pár osztandó, amikor mégis mögnőszült, mer ugyő 3 évig gyászú-
 ta. Oasztán mégis mögnőszült a fiatalembör, és osztibe se vót, hogy
 a felesége együn esküvője napján. Ugye akkorában régön, mög
 csizmába szokott a vőlegény lönni. Aztán ugyő öjje má nagyon
 törte a lábát a csizma, átmönt a másik szobába, hogy löhuzza
 a csizmát. Az ajtót nyitva hatta, amig husta lö a csizmáját. Oda-
 át szépen eljbe a felesége az ajtóba, ugyan abba a ruhába,
 mibe ötomotték, még a vérös vatta is az órába vót, meri ugyő
 mikor möghat vérzött az orra. Ée hullottak a könnyei, és ögy

percre mögát az ajtóba, mikor möglátta, hogy a férje ott van, ak-
kor szépün mögfordut, ilyenösen ömönt a tometőbe. Ujan halvány
kődös éccaka vót, de hódvilágos, és mindig nézte amig látta a
feleségit, mer bolőhetőt látni tulük a tometőbe.

A₉

85. Mozdóson a cselédházná vót ez, egy árva lány férhő mönt. Ass-
tán mikor vót az esküvője, akkor a möghalt édesanyja ott át a sa-
rokba, mind ahogyan vezették ki esküvőről. Aztán elkezdtek nagyon
sírni, mert csak hárman látták, a műnyasasszony mög másik két ass-
szony, két rokon asszony. Ez biztos hogy igaz vót.

A¹¹

86. Zakába divat vót, hogy így ősszel mikor a libák hullatták a tollu-
kat, úgy szedni őssze, aztán vót egy szegény asszony aki ugy
általába szokta őssze szedni a tollakat. Hát möghalt az öregass-
szony és következő évben mikor libatoll hullatás vót, hát jönnek
azon a libalogelőn keresztül, hát látják, hogy valaki szedi a tol-
lat és is vót östötve fehér ruhába, hát mönnek oda közelebb,
és látják, hogy az az asszony szedi aki hát möghalt, aki szokta

a tollakat szedni. És az az asszony egyszerűen eltűnt és ára a temető felé tűnt el.

^11

87. Öreganyám szokta mesélni otthon hogyhát, vót egy fiatal menyecske, született neki egy kis lány. Rá harmannapra az édesanyja meghát. Asztán annak a kicsinek mindön rögge kivót terügetve a ruhája, mindig kimosták, de nem a család mosta ki. Nem tudták, hogy ki vót az aki kimosta. Asztán annak a kicsinek akármit adtak önni, semmi nem kellett neki. Hallák, hogy éfélkor az a kicsi ugy szopott csak ugy cuppogott. Az anyja hazajárt szoptatni. Hát meséték, ugy többnek is, hogy a kis ruháját kimosza valaki, de nem tudják, hogy ki. Egyszer az éjjeliőr járt ára, mer az árok mellett laktak. Mén ára az éjjeliőr éjjeltájban, hallja ám, hogy nagyon -nagyon csattog a vízbe valami. Ott mosott valaki de nem látta, hogy ki, csak azt hallotta, hogy ott mostak. Mer valamikor mesólapickával mostak. Asztán megszólította ez az éjjeliőr: - Ki az aki ljenkor is mos? éfélkor a hid alatt? nem szót semmit se. Akkor assongya neki az éjjeliőr - - mindön jótétélük az urat dicséri. Én is dicsőrném, ha tinnám. Akkor őrö nagy suhogás lött, asztán megcsöndesödött utánna a víz is. Többet asztán nem jelentkezött. Annak a kicsinek az anyja járt haza.

^3

88. Faluba kihát a pap. Akkor akit oda rëndütek, annak mindön éjjel mögjelönt egy ijen fekete, csuklás alak. Hát osztán má 3-4 pap elszökött abbu a plébániába, mer mindig mögjelönt mindön éfőlkor. Hát utobb osztán egy bátor pap assonta, hogy ű möggyözödni akar róla, hogy itt mi van. Hát akkor annak is mikor mögjelönt, elmönt utánna, mikor möghajút, háromszor lésött neki. Hát hová mönt mind a templomba, de utánna mönt e is, a pap. Kriptás vót a templom. Ott vót temetkezés, hát ott vót annak is a temetés helye, a templomba. Akkor elkezdte ez a pap böngészeni a régi iratokat, hogy mi van itt. Hát ujan iratra bukkant, hogy valami örökös misét vadút az előggyük, aki ott vót osztán nöm adta átu egyik pap a másolának. Hát e vót a vége neki, ezé járt haza. Ezt a mesét, egy 102 éves öreg mamáta hallottam.

89. Még az édesanyám meséte, hogy régön vót a faluba egy asszony, aiki beteg vót, szive valahogyan nöm vá rëndbe. És hát kérdöztük, hogy mi lehetött az oka és mondta, hogy amikor annak az édesanyja meghalt. Selyöm kendőt szoktak rájuk kötni, és nöm kötötték mög neki csak rátötték a vállára. És rá 1-2 hónapra, mikor az asszony fűzött, a konyhába ment ki, hogy hoz be vizet, vagy fát, és

hirtelen elébe át nold az a meghalt édesanyja, és mondta nold,
hogy: - Kűed mőg lányom a kondőmő! És otti annyira mőgljedd,
és azután tőbbesőz rájött ljen szívbetegsėg.

90. Egyszőz egy aszony, volt nold, maradt egy kis gyermekő, kis
pőjās gyermekő és eljárt haza azt tisztába tőnni, és asoptatni.
Hát asztānnők mindig mondták a fiának, hogy hát hogy hazajár
az édsőanyja, ő hát nēm vőtte észre, mőg mindőn hát, egyszőz
asztān észrevőtte, hogy az édsőanyja hazajár. Asztān mondták
nold, itt az édsőanyja, itt a Kőnyősanő. Hát akkor mőgálkozta a
fia, hogy hát, hogy mőnnyőn ői az őrőkőse pokőba, berefőval
mőgván vővel az ágya. Hát asztān ellīnt az édsőanyja asztān
tőbbőn lātők akkor amikor az uccān mőnt, sikītozval, hogyhāt
főlkancsuta kezit a fejire, asztān egy mőnt ői a temőtőbe.

91. Őzeg nēmēműi hallottam, hogy este fűzte a lőgvártot, esivalokvār-
tot. Seg vőt a dologidő, nēm őrt rá nappa, hát őfélīg fűzte a lőg-
vártot. Hāt mikor elfogyott a lőgvártja, gyūn ki a konyhaajtőn, hogy
mőnt a másīk lakāsba be, lātja őm, hogy a kapuba gyūn egy kis

alacsony fehérnép. Hát aztán a szomszédba, ujan veszekődősen
vót a család még azt gondúta, hogy biztos itt halta a műnyocste
mőgen az urát, aztán gyün haza, nem akar nappá gyülni, hogy
léssák. Hát várt odáig, amig odaért, hát mikor odaért akkor öko-
rüll ütöt, egy ide bugyor vót a hóna alatt. Nészött utánna, de nem
ismerete mög, hogy idecsoda, hát amikor körüszti lépött a szomszéd-
kertün, ott átu változott egy nagy kutyává. Hát nagyon mögijedt.
Mikor ömönt, akkor ára gondút, hogy lineti vót egy gyөрүktelen
nőnyo, hagyott neki loo réf fonalat. Asszenta neki, azé ha ő mög-
hal, szógátasson érte másót. Hát aztán minggyá ára gondút, hogy
az ti nőnyo vót, mer nem szógátatott érte másót, amikor möghát.

^24

92. Ez én rajtam történt mög. Kilenc óraker lefeküdtem. Alig lefekesül, hallom a nagykapu az utcán befelé zörög, valaki gyün. No - jévan hát. Zörög a másik kapu, ugyé a ház előtt. Zörög a teraszkapu, de ujan nagyon halk zörgés vót, hogy azól-ö vagy mi lühet es. Hát az ajtóra halk koppanás vót, mintha valaki kopogna, de nagyon halkan. Fülülök az ágyba, hogy mögeszólítom, hogy ki es, ha még-ögyet kopog az ajtón. De öre mire má fülütöm, csaszog valaki a szobába. Erre nagyon mögijedtem, és lefeküdtem ujbu, betakartam még a fejemet is a párnáva és imádkostam, hogy a Ur Jézus ne hagyjon el. Férjemet talán 3 héttel ozelőtt temették el. Mi lühetött - ö, az gyült-ö haza vagy ki vót, hogy három ajtón körüszti á- gyült.

93. Vót egy Bodó Lajos nevű barátom, azután abba az időbe, még nem vót kövesut ére a falun be Kaposvárra. Az erdőn körösztli aszde-
 tünk járni be Kaposvárra placra. Gyalog is, az asszonyok a fo-
 jikön hordták a kosarat, mög mindönt, és ez a barátom a Bodó,
 kocsiival mönt be Kaposvárra így délután. Elkésett, má sötét vót
 Kaposváron mikor elindút hazafelé, és ara Csalogány felé vitt
 fát, adta el. Ugy gondúta, hogy eljön a kaposvári hügyeknek ki,
 és a szentpáli totón körösztli Csarónfára. Hát aztán mikor beéert
 a Városerdőbe, előtte nem régön hat mög a körösztapja, és azt
 állítja, hogy mikor beelőert az erdő közepibe, hogy odaát ijen ré-
 gi fekete mellényös üllészékbe az ő körösztapja, mög másik két
 társa. Egy lova vót, és mögfogták a ló szájá, és hát ő nem tud-
 ja, hogy mit akartak csinálni, de annyira mögijedt, hogy hügyibe
 vágott a lónak, aztán asszongya még szaladtak is utánna még egy
 darabig. A lovat csak ütötte, amennyire csak bírta, úgy gyült az
 uton, úgy hát valamijen formába lemaradtak, de amikor hazaért,
 lithol kirázta a hideg, vagyis még a szájaszéle is kisebböddött
 ijedtibbe, úgy el vót sárguva, mint a holdvilág. Pedig hát soha nem
 félt, mer elég bátor, jó kötésű embör vót, és sohse hitte el, hogy
 ijen is van, és asszongya ezután ő is oihissi má, hogy ijen létö-
 zik.

A₁₆

94. András bácsi ment a vőjét fölkelteni, mert pálinkát főzni akartak. Aztán mikor möggy az András bácsi hát lassan odaért a vőjihő, a kapu mellett egy hosszú embőr állt, aki nem sokkal előbb halt mög. Hát aztán azt mondja biztosan gylin a Jóka bátyám haza, valamit lithun felejtött

A₁₁

95. Elmönt egy embőr a malomba. Aztán hazafelé a temetőn köllött neki hazagylinni. Aztán mikor boér a temetőbe azon spekulát, hogy mi csinyának a holtak ijenkor éccakának üdejin. Aztán mögszólat egy a sir totain hogy: - Ki aluszt, ki pipál, ki a siron ádogál. Az embörnök tarisznya vót a nyakába, nagyon-nagyon mögijedt. Ugye a tarisznya verte a hátát, aztán azt hitte, hogy valaki dobálja. Szaladt egész hazáig, aztán otthon ömönta, hogy mi történt. Aztán a család visszamönt möggyözödni rőa hogyhát mi is löhöött ez. Hát nem találtak sönkit ottannók. Aki mögijedt az az embőr möghát a nagy ljecességbe.

A₃

96. Egy öreg embertől hallottam, hogyhát karácsony éjjē szokja fölvetni magát a pénz, ami hát ugye régi pénzek ol voltak ásvā. Hát egy illető is mönt a halárba, és látta, hogy világlt, assitto, hogy

hogy tiszta van ottan. Odament, és a pipájára rá akart gyújtani, mor-
aszitte, hogy parázs van ottan. Hát próbája öggyiket is, másikat
is, hát nem gyullad meg a dohány apipájába. Hát kicsinyájon, ak-
kor valahogy összebe jutott nem-ö pénz lehet. És akkor letakarja
valamivel, mikor letakarta, otthagya. Másnap reggel ment árafelé,
hát perze akkor ott volt az összes pénz, aranypézt, ezüstpézt,
mindenfélét nagy halommal. Akkor meggazdagodott az illető bolto.

^28

97. Nálunk a malom nagyon messze vót, a harmadik falu határában vót.
És reggel nagyon korán kellett menni, mert nagyon sokan szoktak
állni. Még két nap is ott voltak mindig. Egy reggel korán elindultak.
Hát hogy kiérték a fűt, hát egy kutya kísérte őket. Hát nézik kié
az a kutya, nem ismertek rá egy olyan kutya nincs is, nem is tud-
ták mi az. Nézik-nézik, akkor má kezdtek úgy félni, azt mondják
hogy akik fenn ültek a kocsin. Akkor má mérgező vót a gazda mert
az asszonyok egyre csak, hogy mi ez - mi ez, hát hátra suhintott
az ostorával és a kutya löszaladt a rétre, és ott lóvá változott.

^11

98. A bátyám gyűtt a mönyasszonyátul, aztán macska képibe ott vót egy lány és be is nézött hozzája, de nem lán vót, gyűtt egy másik, harmadik házhó, ott mög egy öregasszony gyűtt haza, és a bátyámná vót egy bot, fejbevágta. Azt monta neki: Te marha nem látó ?!

A₁₈

99. Egy embör szent este mönt el vadászni. Otthun a család székáta, hogy ijen nagy este nem szabad emönni vadászni. Aztán mikor mögy átu, egy árkon köllött néki átugrani. Aztán, hogyan átuakar ugrani, egy szörös kéz fogott vele kezét. Akkor má mögijedt hogyhát mi löhet ittennek, hogy valami babonaság, vagy ijesmiféle. Akkor mén tovább, akkor mög egy nyul át elejbe, am mög kétlábra át, am mög mögfenyögette. Aszongya akkor létotte a sapkáját is a puskáját is, aztán egytrabba futott haza, mer ténleg szent este vót, hogy ijemkor nem szabad vadászni.

A₃

100. Szintén mikor apám rapsic vót, a temető fölött, a horópartru a temetőpartig átlépett valamin. Persze apám hát mögakarta fogni, mögakarta verni, mit ütöt ijeszgeti, mer életájon vót. Aztán szóva ezök emöntek haza, a körösztapám mög édösapám, hát emöntek haza, aszongya az mög hát ugye mert könyörgött neki, ezt mög kilötte a hideg a körösztapámat, annyira mögijedt, de apám hát az ostromu-

ta vóna, de nem sikerült. Ott egy ember alak volt. Aztán egyik
partu a másikra átutudott ^{ugrani} a horóparton. Valami volt de, hogy
mi, a nagy Isten tudja.

^27

101. Az öregapámnak is volt valamijen elütős rapszic puskája. És me-
eéli, hogy szent este is elmönt, mer ugygondúta, hogy ujankor az
urak nem járnak ott idnn, és elmönt vadászni. Ahogyan mönt ki az
erdőn, kiért egy ljon gyopús részhez, és ahogyan mogy a gyopú
mellett, hát egy lizta fehér nyul idugrott a gyopú szőlübü. Odaút
öregapám elé egy 10-15 méterre, asztán így az eső lábává mög-
fenyögette öregapámat. Asztán aszt mondta neki, hogy szent este
nő próbájjon még a puskájához ső nyulni, mer nagyon rá fog fizetni.
Öregapám asztán nagyon mögijedt, öre mögfordút asztán assongya
majnem egés, pedig nem szokott féni, de egés hasáig szaladt
ottü a látomásu.

^16

102. Volt egy sógorom, és elmönt vadászni, karácsony este. Aztán mög-
fenyögette egy nyul, fölát kétlábra, és mögfenyögette. És átakarta
lépni a hágsót, mint állépte, és vele fogott kezot. Öggy fekete kós,

mer nyujtotta feléje, szőrös mancsos kéz. Műgszorította kezét neki-
je hogyhát úgy, hogy mögérto elereszteni. És akkor eleresztette
valahogyan, és akkor elszaladt vissza. Elmönt haza, még mög sem
át míg egészen haza nem ért.

A₂₁

103. Karácsony éjjel kimöntek vadászni régen, aztán egy ujan nyulat
láttak, hogy hal füle vót neki. Ráfogtak aztán fölét assongya: -
- Ne merj ide linn! Assongya az egyik: - Gyere hagyjuk itt.
Akarja a puskát esütni, hát nem sít e a puska. Assongyák ör-
dögök: lshottok esők a nyulat.

A₁₉

104. Egyszer vót egy vadászó, aztán mindig akármit akart fogni, soha-
se sikerült neki. Assonta egy bossorkán neki, hogy - Nem tudod
mit kell csinálni? Mönj el a paphó nagypöntükön, aztán gyónnyá
mög, aztán majd ne nyed le az oltáriszentségöt. Hát mög is pró-
báta, assonta a papnak, hogy hát ő nagyon beteg mer máskor nem
szoktak nagypöntükön gyóntatni, mög áldoztatni. Aztán asé a pap
möggyóntatta, de az oltáriszentségöt kivötte a szájába, aztán rá-
tette egy karóra, mikor hazaért, aztán ottan háromszor ráült.
Akkor mikor ráült, akkor azután, mikor emönt vadászni, akármit

mögfogni, az sikerült neki mindig. Aztán mikor öccör möghát az embör ujan néhéz vót a koporsója, hogy nem bírták vóna kivinni a faluba, mer régön ugy szokták vállon kivinni a halottakat, Mikor ökerülték a temető, egyszer ujan nagy zuhogást hallottak, aztán a koporsó mögkөнnyebbüt ujan vót, mintha tiesta üres lött vóna. Odamöntek mögje nózték, hát nem vót benne a hdot mor állítólag az ürdögök övítették.

A₆

105. Hát valamikor bizony megtörtént az én nagybátyám ömönt a feleségivel az ángyommal este késén léheresznát gyűlteni, mer az ujan pontos embör vót, hogy nappal lépörög a levele, aszenta mindig éjjē küll azt gyűlteni. Hát gyűltenek - gyűltenek. Egyszer az ángyom mongya ám: - Tő Pieta ottannék macska van az erdő szélén mer erdőig nyullott a fűggyik. Á ne beesőjj ljen marhaságot nincs ott sөmmisö, Hát csak öt rөngyik maradt ö. Aszongya: - Tő Pieta ott mög embör van. Hát aszongya tönyleg én is látom ám, hogy ott tönleg a van. Amere mönnek, az mög utännik. Akkor aztán aszongya a Pieta bátyám: - Juli szürd is a vellát, azonnal mönnyünk haza. Hát osztán gyűltek haza a mög kísérte ütöt, mikor majnöm

a faluhó beértok, akkor is látták az embürt. Hát osztán valamikor
ljon mögtörtént.

A₂

106. Főfogattak régönte a fiatalok, hogy lá mer ömönni őfékor a temető-
be. Hát egy fiatalembür vállakozott hogy hát mennyi pénabe, vagy
borba, hogy ű mögtüzi azt, hogy ű ömög a temetőbe. ű öhozza
a körüasztöt, mög a körüasztöt vissza is viszi a temetőbe. Hát a kö-
rüasztöt behosta, most azt mondták, hogy a körüasztöt vissza is kö-
vinni, hát a körüasztöt vissza vitte oda a temetőbe. Le is szárta a
körüasztöt valami szellem vót-ö, vagy mi vót-ö rántotta a fiatallem-
bürt bele. Mög rántotta vele együtt. Annyira mögijött a fiatalembür,
hogy azonnal ott maradt, möghät.

A₁₅

107. Hát bizony ezölött 40 évvel mögtörtént az, hogy a szomszéd kösség-
bü ballagott haza egy embür, éccakának űdejin bucsuru. Elérte ut-
közben egy nagy eszö hát kénytelen vót behuzónni a sírházban
hogyhät majd talán csillapezik, és hazatud gyünni. Hát utánna mög

egy kéménysöprő gyűlt, hát ez is kénytelen vót oda behuzónni.
Ahogy a kéménysöprő beért, mögijedt az a fiatalembör is, hogy
oda ördög mönt, mer a kéménysörő vitte a söprűjt, a kémény-
söprő mög mögijett ottu, hogy halott föltámadt ottannék. A kémény-
söprő fűtóra elszaladt. A bácsika, aki gyűlt a szomszéd község-
bű, az mög utánna. Hát hun állapodtak mög, mint a kocsmába.
Ott ismerkedtek mög, hogy egymásu ü tü mögijedtek.